

శ్రీ
వ్యాకరణ చంద్రిక
మొదటి పాఠము

రీ ఆర్థవైజ్ఞానుల సెకండరీస్కూలుల కోర్సు ఫైనలు సీలబను ననుసరించి

విద్యాన్ బుర్రా వెంకటప్పయ్య
విద్యాన్ దేవరకొండ చిన్నికృష్ణశర్మ

శ్రీ లక్ష్మీ దేవరాయ బల్లత రామవిద్యారామం
విభాగము

విభాగ పరిపాలక
ప్రకాశకులు

వేంకట్రామ అండ్ కో.,
విజయవాడ — మద్రాసు

1949

శ్రీ

వ్యాకరణ చంద్రిక

మొదటి భాగము

1 వ పాఠము

వాక్యము

మన మనస్సులోని భావముల నితరులకుఁ బ్రకటము
యెట్లు ?

భాషమూలమున మనస్సులోని భావములను స్పష్టము
రింతుము.

భాష యనఁగా నేమి ?

|| శబ్దసముదాయమే భాష యనఁబడును.

ఈ క్రింది శబ్దముల కూర్పులు గమనార్హము.

1. రాముఁడు తెలుఁగు పుస్తకమును జరిపింపఁబెట్టెను.
2. తిలకు తన దేశ ప్రజలలో వీరభూతి గొరవడి దివ్యుడు.
3. దాదాభాయి నారోజ్ స్వరాజ్య సిద్ధాంతమును ప్రతి
పాదించెను.

పై మాటల కూర్పులను జదువుటవలన వాని యందు సంపూర్ణమైన భావము కలదని తెలియుచున్నది.

ఈ క్రింది మాటల కూర్పులనుగూడ గమనించుము.

1. మా ఊటలో మామిడి చెట్లు

2. పొలములోఁ బశువులు

3. రేడియోవలన వార్తలు త్వరగా

వీనిని జదివి నందున మనము గ్రహించున దేమి ?

వీనివలన సంపూర్ణమైన భావము వెల్లడింపఁ బడుట లేదు. సంపూర్ణమైన భావము వ్యక్త మగుటకు మన మేమిచేయవలెను ?

ప్రతి మాటలకూర్పునకును మఱికొన్ని పదములు చేర్చవలెను.

అట్లుచేర్చిన

1. మా ఊటలో మామిడిచెట్లు గలవు.

2. పొలములో బశువులు మేయుచున్నవి.

2. రేడియోవలన వార్తలు త్వరగాఁ జెలియుచున్నవి.

అని సంపూర్ణభావము వెల్లడింప గల్గును.

ఇందువలన మనము గ్రహించిన దేమి ?

నీనో పదములు కూర్చుటవలననే మన భావము
పూర్తిగా వెల్లడింపలేమని గ్రహించితిమి.
ఈ క్రింది దానిని గమనించుము.

1. రా.

2. వచ్చుచున్నాను.

ఇవి సంపూర్ణభావము వెల్లడించుచున్నవా లేవా?

ఈ రెండు వాక్యములుగూడ నొక్కొక్క పదము
మాత్రమే కలిగియున్నను, సంపూర్ణమైన భావము వెల్లడించు
చున్నవి. 'రా' అనగా 'నీవు రా' అనియును, 'వచ్చుచున్నాను'
అనగా "నేను వచ్చుచున్నాను" అనియును మనము గ్రహింప
గలము. ఇచ్చట 'నీవు', 'నేను' అను పదములు లోపించినను
భావము పూర్తిగా తెలియుచునే యున్నది.

కాబట్టి పదములు కూర్చుటతో మనము గమనింప
వలసిన దేమి?

ప్రదముల కూర్పువలన సంపూర్ణభావము వ్యక్తీకరింప
బడవలెను.

ఇట్టి మాటలకూర్పునకే వాక్య మని పేరు.

కాబట్టి వాక్య మనగా నేమని చెప్పవలెను?

(సంపూర్ణము నిచ్చు నొక పదముగాని, పద
సమూహముగాని వాక్య మనబడును.)

ఈ క్రింది పదసమూహములలో వాక్యములైన వానికి
 + గుర్తును, మిగిలినవానికి × గుర్తును ఉపయోగించి,
 యేవి వాక్యములో, నేవి వాక్యములు కావో యీ పట్టికలో
 చూపబడినట్లు గుఱుతెంపుము.

సంఖ్య	గుర్తు	పదసమూహము
1	×	వగలంతయు తెలు పొలములో
3	+	అర్జునుఁడు మత్స్యమంత్రమును భేదించెను.

1. వగలంతయు తెలు పొలములో
2. శ్రీరాముఁడు శివునివిల్లు విఱచి
3. అర్జునుఁడు మత్స్యమంత్రమును భేదించెను
4. నలుఁడు జూదమాడి
5. శ్రీకృష్ణుఁడు నసుదేవుని కుమారుఁడు
6. మనకు 1947 వ సం॥లో వచ్చెను
7. శ్రీ రాజగోపాలాచారి మన దేశమునకు
8. నేను బాగుగాఁ జదివినతరువాత
9. సహారా ప్రపంచములో నెల్ల పెద్దయెడారి
10. అహింసయే పరమధర్మము
11. చదువకుము
12. మూగొడుచున్నాము

అ భాష సము

ఈ క్రిందివానికిఁ దగుమాటలుచేర్చి వాక్యములుగా వ్రాయుము.

1. ఎక్కములు రానివారికి లెక్కలు
2. వ్యాకరణము భాషలోని తస్మాద్దలను
3. మన మాతృభాష
4. హిమాలయములు ప్రవంచములో
5. గర్జించును
6. శ్రీరాముడు తండ్రియొద్దను
7. నూలు పద్యములుగల పుస్తకమునకు
8. పిసిపిల్లల మాటలు ముద్దుగా
9. మిక్కిలి సువాసనగల పుష్పము
10. “కాపు కాపు” మని యెఱచును.
11. తెనుఁగుభాష వినుటకు

ప్రశ్నలు

1. ఎట్టి పదసమూహము వాక్య మనఁబడును ?
2. భాష యనఁగా నేమి ?

అ భ్యా స ము

ఈ క్రింద నీయఁబడిన పదములకు గీత లున్నచోట
దగు వానినిజేర్చి వాక్యములుగా వ్రాయుము.

1. —నడచుచున్నావు
2. —వగటియందుఁ బ్రకాశించును
3. —చదువుచున్నాను
4. —నచ్చితిరి
5. —వలన గాలిలోఁ బ్రయాణము చేయరచ్చును.
6. మన హిందూ దేశమునకు ఉత్తరమున పెట్టె
కోట.
7. —శ్రీరాముని భార్య
8. —మొఱిగును
9. ఆవుపాలు బలమును—
10. నేను పాఠమును—
11. రాముఁడు రావణుని—
12. దశరథుఁడు అయోధ్యను—

2 వ, పాఠము

వాక్య భేదములు

క్రింది వాక్యములను జదువుడు.

1. రాముడు రావణుని సంహరించెను.
2. అతడు బడికి పోలేడు.
3. ఔరా! హనుమంతుడు నా య్యనే మ్రొంగబోయెనా!
4. నీవు మదరాసును చూచితివా?

ఈ వాక్యము లన్నియు నొకటిగా నున్నవా? వాని యందలి భేదమును గమనింపుము. మొదటివాక్యము “రాముడు రావణుని సంహరించెను” అని యొక సంగతి నిశ్చయముగా చెప్పుచున్నది.

ఒక విషయము నిశ్చయించి చెప్పినది
నిశ్చయార్థక వాక్య మనబడును.

రెండవ వాక్యములో “అతడు బడికి పోలేడు” అనుట వలన “బడికి పోవుట” యనుపని చేయలేదని వ్యతిరేకార్థము చెప్పబడినది. ఇట్టి వాక్యము నేమందురు? వ్యతిరేకార్థక వాక్యము.

వ్యతిరేకార్థము చెప్పినది వ్యతిరేకార్థక వాక్యము.

[illegible]

అంబేద్కర్ ముద్రాణము ముద్రాణము "ప్రభుత్వము"

అప్పుడు ముగ్ధుని పుట్టి పుట్టెనుగని, వృత్తి
 అప్పుడు ముగ్ధుని పుట్టి పుట్టెనుగని, వృత్తి
 అప్పుడు ముగ్ధుని పుట్టి పుట్టెనుగని, వృత్తి

అందుచేతను మనమును మనమును ప్రభుత్వమును.

[illegible]

1. మన దేశమును పరిపాలించుటకు ముందు.
2. మన దేశమును పరిపాలించుటకు ముందు.
3. మన దేశమును పరిపాలించుటకు ముందు.
4. మన దేశమును పరిపాలించుటకు ముందు.
5. మన దేశమును పరిపాలించుటకు ముందు.

6. వాండెచటికి వెళ్ళెను ?
7. బేరా ! కాల మెంత చెడది ?
8. గాలింపు గంగనలెఁ దిరుగుటయే సెలవులకుఁ బ్రయోజనమా ?
9. నీవన్నమాట నిజము.
10. బియ్యమునకును అన్నమునకును సంబంధ మేమి ?
11. మన ఫోటోలలోఁ గదలికలు కనిపించవు.
12. పరాయి ప్రభుత్వము జాతీయ విజ్ఞానమునకుఁ జేయును నిచ్చునా ?
13. ఆహా చంద్రు డెంత చల్లచివాడు !
14. అబ్బ ! ఈ గాడ్పులు ప్రాణములు తీయుచున్నవిగదా !
15. నీ వెన్ని చెప్పినను నేను వినను.
16. శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు విజయనగరమును పాలించెను.

గమనిక:— ఆశ్చర్యాత్మక వాక్యములలో ఓహో, బేరా, అయ్యో, బలే, అనునట్టి పదములును ‘!’ సంజ్ఞయును, ప్రశ్నార్థక వాక్యములందు ఏమి ఎక్కడ ఎందులకు అనునట్టి పదములును ‘?’ సంజ్ఞయును. వ్యతిరేకార్థక వాక్యమున లేదు, కాదు, అనునట్టి పదములును సామాన్యముగా నుండునని తెలియవలెను.

అ భ్యా స ము

మీ పాఠ్యపుస్తకమునుండి పైఁ జెప్పఁబడిన నాలుగు విధముల వాక్యములలో నొక్కొక్కదాని కైదేసి యుదాహరణముల నిమ్ము.

3 వ పాఠము

వాక్యంతరీకరణము

ఓ హేలా ! శిరీషకుసుమ మొంత కోమలము !
ఇదియే వాక్యము?

ఇది ఆశ్చర్యార్థక వాక్యము.

దీనిని నిశ్చయార్థక వాక్యముగా మార్చవలెనన్న నేమి
చేయనలెను ?

ముందు వాక్యములోని భావము గ్రహింపవలెను.
శిరీషకుసుమము మిక్కిలి కోమల మొనడకదా ! వాక్యము
లోని భావము. కనుక 'శిరీషకుసుమము మిక్కిలి కోమలము'
అని మార్చినచో నది నిశ్చయార్థక మగుచున్నది.

దీనినే ప్రశ్నార్థకముగా గూడ మార్చవచ్చును.
శిరీషకుసుమ మెంతో కోమలముగా నున్నందువలన గదా
యాశ్చర్యము గల్గినది.

అందువలనఁ బూవు లన్నిటిలో నది కోమల మని
తెలియుచున్నది. కాబట్టి శిరీషకుసుమముకంటెఁ గోమలమైన
సుమము లేదనియే యా వాక్యములోని భావము.

శిరీష కుసుమముకంటెఁ గోమలమైన సుమ మేది ?

అన్నచో నది ప్రశ్నార్థక వాక్యమగును. ఇట్లే దీనిని
వ్యతిరేకార్థకముగా మార్చవలె నన్నచో 'శిరీషకుసుమము

కంటెఁగోమలమైన సుమములేదు" అనవలెను. ఇది వ్యతిరేకార్థక క్రియఁగోఁగూడి నందువలన వ్యతిరేకార్థక వాక్యమైనది. ఇట్లే నిశ్చయార్థకములను వ్యతిరేకార్థములుగను, ఆశ్చర్యార్థకములుగను, ప్రశ్నార్థకములుగను, పరస్పరము మార్చవచ్చును.

వాక్యములను విగ్రహింపఁగల మార్పుటకే వాక్యాంతరీకరణ మందురు

గమనిక: — ఒక వాక్యమును నీవే రకమగు వాక్యముగా మార్చుననుభవము మారఁగూడదు.

ఈ క్రింది వాక్యాంతరీకరణ విధానము గమనించుము.

నిశ్చయార్థక వాక్యము

వ్యతిరేకార్థక వాక్యము

1. గులాబి మిక్కిలి యందమైన పుష్పము

1. గులాబికంటె సందమైన పుష్పములేదు

2. హనుమంతుడు రామభక్తులలో గొప్పవాఁడు.

2. రామభక్తులలో హనుమంతునికంటె గొప్పవాఁడులేడు.

3. నేను మీ యింటికేగాక యెక్కడికైన వచ్చెదను.

3. నేను మీయింటికినే ప్రచోదరాను.

అశ్చర్యార్థక వాక్యములు

(పశ్చిమీక వాక్యములు)

1. ఓహూ! గులాబి యెంత
యందమైన పుష్పము?

1. గులాబికంటె ఎందమైన
పుష్ప మేది?

2. హనుమంతుడు రామ
భక్తులలోనెల్ల గొప్ప
వాడు కదా!

2. రామభక్తులలో హను
మంతునికంటె గొప్పవా
డెవడు?

3. నేను మీ యింటికా
వచ్చుట!

3. నేను మీ యింటి కె
వచ్చును?

ఇదేవిధముగా వాక్యాంతరీకరణమున ప్రధాన వాక్యవ
లోని భావము చెడకుండ నిర్విషయముగా మార్చవలెను.

అ భ్య స ము

1

ఈ క్రింది వానిలో వాశ్చర్యార్థకములను నిచ్చి
కములుగను, న్యతిరేకార్థకములను నిచ్చి మూర్ఖములుగ
మార్చుము.

1. ఓహూ! చూడో మహిళలు ఎంత సుందరభవనము

2. అద్దాలయిండ్లలో నివసించునా గిరిగుల యిండ్ల
తొలు టువ్వరాదు.

3. రామాయణముకంటె నుత్తమ కౌవ్యము లేదు.

4. అనుమానభూతము సకలకష్టములకు మూలముగదా !
5. చెట్టులేనిచోటనాముదపుఁ జెట్టి మహావృక్షముకాదా !
6. అతఁడెంత స్వార్థ గహితుఁడో !
7. శ్రీకృష్ణ దేవరాయ లెన్నఁడు నపజయము నెఱుంగఁడో.
8. ఆహా ! ఈ జింక యెంత పోతరించి యున్నది !
9. మగఁశిర మెక్కుట తగునఁటే ! గంగ !
10. నేను మర్యాదదప్పి మాటలాడను.

అ భ్యా స ము

2

పై వాక్యములనే ప్రశ్నార్థకములుగా మార్చుము.

అ భ్యా స ము

3

ఈ క్రింది నిశ్చయార్థకములను వ్యతిరేకార్థకములుగా మార్చుము.

1. మనుష్యులలోఁ గొందఁడే సజ్జనులై యుందురు.
2. నాకు సంగీతము మిక్కిలి ప్రీయము.
3. సంపెంగ అన్ని పుష్పములకంటెను సువాసనగలది.
4. ద్రోణుని శిష్యులలో అధునుఁడే గణనీయుఁడు.

5. నీవు కలముతోడనే వ్రాయుచున్నావు.
6. అలెగ్జాండర్ నన్న దేశములను గెలిచెను.
7. పురుషోత్తముఁ డొక్కఁడే యుత్తమ నుడిరించెను.
8. చక్రవర్తులలో అశోకుఁడే యహింసను బ్రతిపెనెను.
9. భాష లన్నింటిలో జింధ్రభాష వివ విలసిల్లినది.
10. సత్యముకంటెను వరోపకారము ఘనము.

ప్రశ్నలు

1. వాక్యములు అవి తెలుపు భావములను బట్టి యెట్లు విభజింపబడెను.
2. వాక్యాంతరీకరణమున గమనింప వలసిన యంశ మేమి ?

4 వ, పాఠము

వాక్యాంగములు

కర్త, కర్మ, క్రియలు.

1. కర్త

ఈ క్రింది పదసమూహములను గమనింపుము.

1. నా ధనమును దొంగిలించినాఁడు.
2. చదువుచున్నది.
3. పొలములో మేయుచున్నది.

ఇవి వాక్యము లగునా ?

ఇవి పోక్యాంగములే (వాక్యభాగములు)

కాని వాక్యములుకావు.

ఇవి వాక్యములు కావని యెట్లు చెప్పఁగలము ?

మొదటిమాటలు కూర్పులో 'నాధనమును దొంగిలించి నాఁడు' అన్న మాత్రమున 'ఎవఁడు?' అని ప్రశ్న కలుగు చున్నది.

ఇట్లే రెండవదానిలో 'ఎవతె' చదువుచున్నది? అని ప్రశ్నించవలసి వచ్చుచున్నది.

మూడవదానిలో 'ఏది' పోలములలో మేయుచున్నది? అని ప్రశ్నింపవలెను.

ఇట్లు వరుసగా ఎవఁడు, ఎవతె, ఏది అను ప్రశ్నములు కలిగి వానికి సమాధానముగా నచ్చు పదము తెలిసినఁగాని యర్థము పూర్తిగా బోధపడదు.

ధనమును దొంగిలించుట అను పనిచేసినవాఁ డెవఁడు? చదువుచున్నది ఎవతె? పోలములలో మేయుచున్నది ఏది? అని వరుసగా ఆయా పనులుచేసిన దెవరో చెప్పినఁగాని వాక్యములు పూర్తికావు.

ఒకపని చేసినదెవరో వారిని తెలుపుపదము కర్త యనఁబడును.

* కాబట్టి కర్త యనఁగా నేమి ?

ప్రవనిచేసిన వానిని తెలుపువదము కర్త

ఓక వాక్యముఁ చదువఁగ నే ఎవఁడు, ఎవతె, ఏది
ఎవరు లేక ఏని అని ప్రశ్నింపఁగా వచ్చు సమాధానము కర్త
యగును.

ఈ క్రింది వదములలోఁ గర్తృపదములను గమనింపుము.

*

1. చిలుకలు పలుకును.
2. నూర్యుఁడు కాంతి నిచ్చును.
3. రాముఁడు వచ్చెను.
4. నీత పాడుచున్నది.
5. ఏనుఁగులు ఘోరము చున్నవి.

2. కర్మ

ఈ క్రింది పదసమూహములను జదివుము.

1. వాఁడు త్రాఁగెను.
2. సింహము చంపెను.
3. కృష్ణుఁడు వివాహ మాడెను.

ఇవికూడ వాక్యాంగములే. కాని వాక్యములు కావు.
ఈ వాక్యములు చదువఁగ నే కలుగు ప్రశ్నము యెట్టివి?

1. వాఁడు దేనిని త్రాగెను ?

2. సింహము వేనిని లేక యెవరిని చంపెను.

3. కృష్ణుడు ఎవతెను వివాహమా డెను.

అని వరుసగా దేనిని, వేనిని, ఎవరిని, ఎవనిని, ఎవతెను అను ప్రశ్నములు కలిగినవి.

1. వాడు పాలను త్రాగెను.

2. సింహము జంతువులను మనుష్యులను జంపెను.

3. కృష్ణుడు రుక్మిణిని వివాహమా డెను.

అని చెప్పినచో సంపూర్ణభావము తెలియుచున్నది.

ఇందు లోపించిన వాక్యాలగము లేవి?

పాలను, జంతువులను, రుక్మిణిని అనుపదములు.

(వాక్యము చదివినపుడు దేనిని, వేనిని, ఎవనిని, ఎవరిని, ఎవతెను అను ప్రశ్నములు కల్గినచో వానికి సమాధానములుగా వచ్చు పదములు కర్మ లనబడును.)

కర్మయనగా కర్త చేసిన పనియొక్క ఫలమును అనుభవించునది.

ఈ క్రింది వాక్యములందలి 'కర్మ'లు గుర్తింపుము;

1. రావణుడు సీతను దొంగిలించెను.

2. జటాయువు రావణుని అడ్డగించెను.

3. వాడు జటాయువును వధించెను.

4. హనుమంతుడు లంకను దహించెను.
5. శ్రీరాముడు సీతను బరిగ్రహించెను.

3. క్రియ

1. శ్రీశైలము తెలుగు దేశములో ఉన్నది.
2. పట్టాభి రాష్ట్రపతి అయ్యెను.
3. సూర్యుడు తూర్పున ఉదయించును.
4. సరోజినీనాయుడు చాల పుస్తకములను రచించెను.

పై వాక్యములలో గుర్తించిన పదములను విడచి వాక్యములు చదువుము. అట్లు చదివినచో అర్థము పూర్తిగా తెలిసెనా ?

ఈ గుర్తింపబడిన పదములు చేయువని యేమి ?

అవి కర్తయొక్క స్థితిని లేక కర్త చేసిన పనిని తెలుపుచున్నవి. ఇవి క్రియలు.

● క్రియ యనగా నేమి ?

ఒక పని చేయుటను కాని స్థితినిగాని తెలుపునది క్రియ.

ఈ క్రింది వాక్యములలోని క్రియాపదములను గుర్తింపుము.

1. నేను ఆరవ తరగతి చదువుచున్నాను.
2. గుఱ్ఱము మిక్కిలి వేగముగాఁ బరుగెత్తును.

3. గోదావరినది యొడ్డున రాజమహేంద్రవరము కలదు.

4. ఆవు పాలను ఇచ్చును.

5. బల్లపై కూర్చుందుము.

కాబట్టి వాక్యమెన్ని భాగములుగా నుండును.

కర్త, కర్మ, క్రియలని మూడుభాగములుగా నుండును.

కర్త, కర్మ, క్రియలను వాక్యంగము లని పేరు.

ఈ క్రింది వాక్యములను జూడుము

1. నేను పడుకొనితిని

2. వాడు నడచెను

3. నామె వెళ్ళెను

ఈ వాక్యములందు కర్మను గుర్తించగలవా?

ఇందు దేనిని, వేసిని, మొదలయిన ప్రశ్నములు పేయుట కవకాశమేలేదు. కర్మ లేకుండగనే యివి వాక్యములైనవి. కాబట్టి కర్మ లేకపోయినను వాక్యములు పూర్తయగును.

1. చదువు చున్నాను

2. వచ్చుచున్నావు

3. వెళ్ళితిమి

వీనిలో కర్తృపదము లేయబడెనా?

లేదు. కాని కర్తలను మనము గ్రహింపఁగలము
‘చదువుచున్నాను’ అన్నప్పుడు ‘ను చదువుచున్నాను’
అనియు

‘చదువుచున్నాను’ అనఁగా ‘నీవు చదువుచున్నావు’
అనియును,

‘వెళ్ళితిమి’ అన్నందువల్ల ‘మేము వెళ్ళితిమి’ అని యర్థ
మగును.

కాబట్టి కొన్ని వాక్యములలో కర్త లోపించి కూడ
సర్థము పూర్తియగును

అ భ్యా స ము

ఈ క్రింది వాక్యములలోని కర్త, కర్మ, క్రియలను ఈ
వట్టికలోఁ దెలుపఁబడిన రీతిగా వివరింపుము

వాక్యము వరుస సంఖ్య	కర్త	కర్మ	క్రియ	సహాయకము
1	వార్తాహరుఁడు		ఏ తెంచినాఁడు	కనిగిరిసీమనుండి

1. కనిగిరి సీమనుండి వార్తాహరుఁ డే తెంచినాఁడు
2. సత్వరమే లోనికిఁ బ్రవేశబెట్టుము
3. మీ రాజుగారి మాటలను బేర్కొనుము
4. మిడుత యగ్నివైపునకే పర్వెత్తును
5. నే నెంతగఁ బ్రయత్నించినను, దీని నావలేకున్నాను

6. మీ యమ్మ యెక్కడ నున్నది !
7. ఆగుఁ డాగుఁడు.
8. నాయనా ! వడ్డించితిని.
9. ఆతఁడె కాటమరాజు సేనాని బ్రహ్మగుద్రయ్య.
10. మనుమసిద్ధి తిరిగి రాజ్యమును సంపాదించెను.
11. అల్లాయుద్ధీను చిఠూరుకోటను ముట్టసిం చెను.
12. పద్మిని జోహారు చేసెను.
13. వీరాబాయి అగ్బరును ఓడించెను.
14. శివాజీ మహారాష్ట్రరాజ్యమును స్థాపించెను.
15. ఔరంగజీబు దుర్మూఁడు

5 వ పాఠము

భాషా భాగములు

1. నా మ వా చ క ము లు

ఈ వాక్యములను జదువుము.

దమయంతి నలుని వివాహమాడిను.

అద్భుతుఁడు రథము నెక్కి ద్వారకకుఁ బోయెను.

గంగానది హిందూ దేశములో నున్నది.

హిందువులకు గోవు పవిత్రమగు జంతువు.

పైన గురింపఁబడిన పదములు సరిశీలించుఁడు, వానికిఁ గల యర్థము లేమి? అవి యన్నియును మనుష్యులయొక్కయు జంతువులయొక్కయు, స్థలములయు, నదులయు, వస్తువులయు నామములు. నామముఁ బెలుపునట్టి పదములను నామవాచకములని యందురు. వీనికే విశేష్యము లని కూడ వ్యవహారము.

నామవాచక మనఁగా నొక మనుష్యుని యొక్కయును లేదా యొక స్థలము, లేక జంతువు, లేక వస్తువుయొక్కయును పేరును పెలుపు పదము.

ఉదా:

రాముఁడు	మదరాసు	కాగితము
నీత	బొంబాయి	కుగ్గి
	లండను	బల్ల
కృష్ణుఁడు	హిందూ దేశము	పండు
మనుష్యుఁడు	ఆసియా	పుష్పము
బాలుఁడు	గుట్టము	పాలు
తండ్రి	సింహము	కూరలు
అన్న	ఏనుఁగు	పుస్తకము
తల్లి	కుక్క	బొమ్మ
బిడ్డ	గడ్డ	పర్వతము
దేశము	కాశీ	నది

బెజవాడ	చిలుక	ఆకాశము
కలకత్తా	కలము	గాలి

ఇట్టి పన్నియు నామవాచకములు.

ఈ క్రింది వాక్యములలోని నామవాచకములను గుఱు
తింపుము.

అ భౌతిక సము

1

జానకి చదువుచున్నది. ఆమె పాఠశాలకు రాలేదా?
నేను బెజవాడకు వెళ్ళుచున్నాను. అచ్చటనుండి కూరగాయలు,
పంచదార, తమలపాకులు, వక్కలు, తెచ్చిపెట్టుము. సీత,
రాముడు, హరి, ప్రభాకరుడు రూపాయలనిచ్చిరి. మీరూవు
నమ్మితిరా? అది సరిగా పాల నిచ్చుటలేదు. గొల్లవాడు
పెరుగు తెచ్చును. ప్రతి దినము వాడు గోపాలపురము నుండి
వచ్చును.

2

అల్లాయుద్దీను జలాలుద్దీనును జంపి రాజ్యముగడించెను.
హిందువులను మిక్కిలి ద్వేషించెను. ఓరుగల్లు, చిత్తూరు రాజ్య
ములపై దండెత్తెను. హిందువులు మహమ్మదీయులు ఘోర
ముగాఁ బోరిరి. రక్తము కాల్యలు గట్టెను. రాజు మూర్ఖుఁ
డైనచో జనులకు క్షేమము కలుగునా? అగ్బరు ప్రజలను
దయతోఁ బాలించెను. కవులను పండితులను పోషించెను.

2. స ర్వ నా మ ము లు

మహాత్మా గాంధీ స త్యాగహము చేసెను.

మహాత్మా గాంధీ అహింసావ్రతము నవలంబించెను.

మహాత్మా గాంధీ విదేశవస్తువులను బహిష్కరించెను.

పై వాక్యములు చదివితేవా ?

అన్నింటియందును గర్త యేది ?

‘మహాత్మా గాంధీ’ యను పదము.

మనము వాడుకలో వూఁడు వాక్యము లిట్లు చెప్పుదుమా ? ఒకే నామవాచకము వెంటవెంటనే చెప్పరలసిన యెడల నేమిచేయుదుము ?

ఆ నామవాచకము మనుష్యుని పేరైనచో, అతఁడు లేక వాఁడు, ఆయన అనియు స్త్రీ పేరైన ‘శ్రీమె’ యనియును, జంతువు నస్తువుల పేరైన అది, అవి యనియు వాడుదుము. ఇట్టివి సర్వనామము లనఁబడును.

నామవాచకములకు బదులుగా వాడఁబడనవి సర్వ నామములు.

ఉదా :	నేను	మేము	మనము
	నీవు	మీరు	తమరు

వాఁడు వారు

ఆమె

అది అవి

ఎవఁడు } ఎవరు
ఎవతె }

ఏది ఏవి

అనునవి సర్వనామములు.

ఈ క్రింది వాక్యములలోని సర్వనామములను గుర్తింపుము.

1. నే నొక యేనుఁగును జూచితిని.
2. అది మిక్కిలి పెద్దజంతువు.
3. నీ వెన్నఁడు దాసిని బాడలేదా ?
4. నేను చూడలేదు.
5. వాఁడు నచ్చెనా ?
6. ఎవఁడును రాలేదు.
7. ఆమె చదివెనా ?
8. ఎవరు చదివిరి ?
9. మేము వెళ్ళెదము.
10. మీరు వెళ్ళవద్దు.

3. వి శేష ణ ము లు

ఇది యండమైన పటము

వాడు తెలివిగల బాలుఁడు

హిమాలయములు ఎత్తయిన పర్వతములు

ఇవి నాలుగు పుస్తకములు

నన్నయభట్టు గొప్ప పండితుఁడు

పై వాక్యములలో గుర్తింపబడిన పదముల ఉపయోగ మేమి ?

అవి నరుసగా పటము, బాలుఁడు, పర్వతములు, పుస్తకములు, పండితుఁడు అను నామవాచకముల గుణ విశేషములను దెలుపుచున్నవి.

ఇట్టివానిని విశేషణము లందురు

విశేషణము లన నేమి ?

నామవాచకముల గుణ విశేషములను దెలుపు పదములు విశేషణములు.

ఈ క్రింది వాక్యములలోని విశేషణములు గుర్తింపుము.

1. నీత గుణవంతురాలగు స్త్రీ.

2. ఆమె యెన్నో విద్యలు నేర్చెను.

3. అచ్చటఁ జాల పుస్తకము లున్నవి.
4. ఇది యెట్టిని పుష్పము.
5. నిమ్మకాయ పుల్లని పండు.
6. హరిచంద్రుఁడు సత్యవంతుఁ డగు పురుషుఁడు.
7. వీఁడు గ్రుడ్డి మనుష్యుఁడు.
8. నైలు నీడవైన నది.
9. విజయవాడ ప్రసిద్ధమైన పట్టణము.
10. వట్టాభి ప్రతిభగల పురుషుఁడు.

అ భ్యా స ము

ఈ క్రింది వాక్యములలోని సర్వనామ, నామవాచక, విశేషణములను గుర్తింపుము.

1. దశరథుఁడు అయోధ్యను పాలించుచుండెను.
2. ఆయనకు కౌసల్య, కైక, సుమిత్ర అను ముగ్గురు భార్యలు.
3. వారికి శ్రీరాముఁడు, భరతుఁడు, లక్ష్మణుఁడు శత్రు ఘ్నుఁడు అను కుమారులు కలిగిరి.
4. వారు మిక్కిలి గుణవంతులు.
5. శ్రీరాముఁడు ఆ కుమారులలో పెద్దవాఁడు.
6. అతఁడు కౌసల్యకొడుకు

7. రాముఁడు శివునివిల్లు వితిది నీతను పెండ్లాడెను.
8. ఆమె రామునికి తగిన సతి.
9. తండ్రిమాట నిలుపుటకు రాముఁడు అడవికిఁ బోయెను.
10. రావణుఁడు మొదలగు రాక్షసులను, చాలమంది దుర్మార్గులను అతఁడు వధించెను.
11. రాముని కథకు రామాయణము అని పేరు.
12. రామాయణము తెలియని హిందువుఁడు లేడు.

6 వ, పాఠము

భాషాభాగములు.

5. క్రియ లేక ధాతువు

ఈ క్రింది వాక్యములను జదువుము.

1. నేను చదువుదును.
2. నేను చదువుచున్నాను.
3. నేను చదివితిని.
4. మీరు చదువుదురు.
5. వారు చదివిరి.

పై వాక్యములలో గీతలు గీయఁబడిన పదములు చేయు పని యేమి ? అవి యొకపనిని జరిగినట్లు తెలియఁజేయుచున్నవి.

“జరుగుచున్న పని యేమి? చదువుట. ఇట్లు ఈ పదములు చదువుటయను నొక క్రియను జెప్పుచున్నవి. కాబట్టి వీని నేనునే చెప్పుదును? క్రియాపదములు లేక క్రియలు అని. అయితే యీ క్రియలన్నియు నొకేరూపమున నున్నవా? ‘చదువు’ అన్నంతవరకు ఒకటిగానుండి మిగిలినవి కర నుబట్టియేవోకొన్ని మార్పులను బొందుచున్నవి. అర్థముతో నొకే రూపమును జెప్పునప్పటికిని గర్త నుబట్టి కాలమునుబట్టి, వాచి రూపములతో, నిట్టి భేదము కలుగుచున్నది. ఇందువలన మన కేమి తెలిసెను? ఒకే పదము క్రియార్థకమునను ఉపయోగమునుబట్టి మార్పును బొందు నని. ఇట్టివానిని ధాతువు, లంఘన, ధాతువు, క్రియా పదము ఒక్కటి గాదు.

అనగా ధాతువునకు క్రియాపదమునకు భేదమేమి?
ధాతువునుండి క్రియాపదము పుట్టును.

ధాతువు ఒక పదచేయుటను లేక జరుగుటను లేక సితిని తెలుపును. విను, పోవు, నచ్చు, నడచు, “డు, తిరుగు, తిను, త్రాగు, పరుగెత్తు, ఉడు, బ్రతుకు వ్రవహించు మొదలగునరన్నియు ధాతువులే.

ఈ క్రింది వాక్యములలోని ధాతువులు గుర్తింపుము.
క్రియాపదము లేవో తెలుపుము.

(1) నేను పద్యమును పాడుదును. (2) అతడు చదువడు. (3) ఈ నె వ్రాయఁగలడు. (4) కృష్ణుడు పరుగెత్తు.

చున్నాడు. (5) మాధవుడు నచ్చును. (6) సీత అటలాడు చున్నది. (7) మీరు పాఠము బోధించుచున్నారు. (8) మేము వ్యాకరణము నేర్చుకొనుచున్నాము.

గమనిక - తెలుగుభాషలో ధాతువులు ఈ కారాంతములై యుండును. ధాతువునకే క్రియ యని వ్యవహారము.

5. క్రియా విశేషణము

ఈ క్రింది వాక్యములు చదువుము.

1. దక్షిణపుగాలి నెమ్మదిగా వీచెను.
2. అతడు త్వరగా పరుగెత్తుచున్నాడు.
3. నేను చాల శ్రద్ధగాఁ జదువుచున్నాను.
4. వాడు మిస్కిలి మంచి బాలుడు.
5. గులాబి ఎంతో అందమైన పుష్పము.

పై వాక్యములలో గుర్తింపఁబడిన పదములు ఏమిచేయు చున్నవి? అవి క్రియాపదములకు, విశేషణములకు విశేషమగు నర్థము నిచ్చుచున్నవి. వీనిని క్రియావిశేషణము లందురు. మొదటివాక్యముఁ జదువుము దక్షిణపుగాలి నెమ్మదిగా వీచెను. 'వీచెను' అను క్రియకుఁగల యర్థమునకు, నెమ్మదిగా అను పదమువలనఁగదా విశేషార్థము కన్పించుచున్నది. ఇట్లే త్వరగా పరుగెత్తుచున్నాడు మొదలయినవి. నేను చాల శ్రద్ధగాఁ జదువుచున్నాను.

అనుటలో 'చాల' అనుపద మేమిచేయుచున్నది?

శ్రద్ధగా అను క్రియావిశేషణమును వివరించుచున్నది.

అనఁగా క్రియావిశేషణము మఱియొక క్రియావిశేషణమునుగూడ వర్ణించు సన్నములు. ఇప్పుడు క్రియావిశేషణమనఁగా నే మందుము?

క్రియావిశేషణము ఒక క్రియనుగాని, విశేషణమునుగాని, మఱియొక క్రియావిశేషణమునుగాని, వర్ణించును.

బాగుగా, చక్కగా, మొదలగునవి క్రియావిశేషణములు.

6. అన్యాయములు

ఈ క్రింది వాక్యములు చదువుము

1. ఆహా ! ఈ మృగ మెంత యందముగా నున్నది.
2. ఔరా ! వాఁడెంతవని చేసినాడు.
3. రాముఁడు మఱియు కృష్ణుఁడు వచ్చిరి.
4. బల్ల మీఁద పుస్తకము ఉన్నది.

ఇందు గుర్తింపఁబడిన పదములు ఏ భాషా భాగములో చెప్పఁగలవా? ఇవి నామనాచకములూ? క్రియలూ? విశేషణములూ? కాదు - సర్వనామములు గాదు. క్రియావిశేషణములును గాదు. ఇవి అన్యాయములు.

నామవాచక సర్వనామ, విశేషణ, క్రియా, క్రియా
విశేషణములలో నొందును జేరిని వానిని అవ్యయము లందును.

ఓ, హూ, ఆః, బలే, కాని, ఇంకను, ముఖ్యమును,
ఇట్టి నన్నియును అవ్యయములు.

ఈ క్రింది వానిలోని పదములు ఏ భాషాభాగములో
ఈ క్రింద నీయబడిన పట్టిక ప్రకారము చూపుము.

వాక్యముల నామ సర్వ	క్రియ	విశేషణము	క్రియా	విశేషణము	అవ్యయము
వరుససంఖ్య వాచకము నామము					

1

1. నీత జనకుని పుత్రిక.
2. ఆమె చాల సౌందర్యవతి.
3. రాముఁడు మిథిలకు వచ్చెను.
4. శివధనుస్సును రాముఁడు విఱచెను.
5. నీత రాముని వివాహమాడెను.
6. అతఁడు మిక్కిలి పరాక్రమశాలి.
7. దశరథుఁడు చాల నానందించెను.
8. నీతాకళ్యాణము నేను విడిచితిని.

2

1. మేము హిందీభాష నేర్చుకొనుచున్నాము.
2. ఇది జాతీయ భాష కదా !
3. ఇతఁడు శ్రద్ధగల విద్యార్థి.
4. వసుంధర యెక్కడ నున్నది ?
5. బలే ! రేపు మాకు సెలవంట !
6. సరే వెళ్లి వచ్చెదను.
7. కటకటా ! దారిద్ర్యము బాధాకరము గదా !
8. రాజసింహుఁడు చిత్తూరును పాలించెను.
9. శ్వేతముజ మాసము హాయిగా నుండును.
10. దసరా వండుగకు ఇంటికిఁ బోయెదను.

7 ప, పా త ము

నామవాచకములు

వా చ క ము

వసుంధర వచ్చుచున్నది.

ప్రభాకరుఁడు వచ్చుచున్నాఁడు.

పై వాక్యములలోని క్రియాపదము లోనే విధమున నున్నవా? లేవు.

ఆరెంటికిని అర్థభేదమున్నదా? లేదు ధాతుప్రమాణేనా? మాగలేదు. భేద మెందువలన నచ్చినది? స సు ం ధ ర స్త్రీ వాచకము గావున 'వచ్చుచున్నది' అనియును, ప్రభా కరుఁడు పురుష వాచకము గనుక నచ్చుచున్నాఁడు అనియుఁ గ్రియాపదములు మారినవి. దీనినిబట్టి నామవాచకములలో స్త్రీ వాచకములు, పురుష వాచకములు నని భేదముండు నని తెలిసినది.

పలక పగిలినది.

ఈ గుర్తింపబడిన పదము స్త్రీ వాచకమా? పురుష వాచకమా? ఈ రెండునుగాదు. పలకకు ప్రాణము లేదు గనుక ఈ వివక్షతయే రాదు.

గుఱ్ఱము మేయుచున్నది.

ఈ 'గుఱ్ఱము' అను పదము ఏ వాచక మగును? ఇది కూడ పలకవంటిదే. మగగుఱ్ఱము నైనను

'గుఱ్ఱము మేయుచున్నాఁడు' అందుమా?

అనము. ఇప్పుడు ఈ స్త్రీపురుషవాచక విభేదముతో నామవాచకముల నెట్లు విభజింపవచ్చును?

1. మహద్వాచకము (పుంలింగము)
2. మహతీవాచకము (స్త్రీలింగము)
3. అమహద్వాచకము (నపుంసకలింగము)

అని తెలుగులో వాచకము మూడువిధములు.

బిడ్డ, వ్యక్తి-ఈపదములు ఇందులో నే తెగకుఁజెందును?
అమహద్వాచకము లనియే చెప్పవలెను.

ఇవి స్త్రీ పురుష విక్షత కలిగియున్నను ఈ శబ్దములవలన నిరయిందుటకు వీలులేదు. కనుక నివి అమహద్వాచకములే అగును. ఇంగములో నిట్టి వానిని సామాన్యవాచకముగాఁ జెప్పుదురుగాని తెలుగులో అమహద్వాచకములుగ నే చెప్పఁబడును. మహద్వాచకములు పురుషవాచకము లనియు మహతీ వాచకములు స్త్రీ వాచకము లనియు అమహద్వాచకములు జంతుజడవాచకము లన్నియు సగుననియు గమనింపుము.

అ భ్యా స ము

ఈ క్రింది వాక్యములలోని నామవాచకముల వాచకము లను గుర్తింపుము.

1. ఈ వనములో పుష్పములున్నవి.
2. తుమ్మెదలు మకరందమును గ్రోలుచున్నవి.
3. రాజ్యలక్ష్మీ తమ్మునితో వచ్చెను.
4. సూర్యుఁ డవ్వుడే అస్తమించెను.
5. చంద్రుఁడు తూర్పున ఉదయించెను.
6. వెన్నెల బాగుగా ప్రకాశించెను.
7. మా అక్కయును అన్నయును వచ్చిరి.
8. నీత గ్రామములో లేదు.

౪౪ పాఠము

పంచనము

మనుష్యుడు పనుగైతెను.

మనుష్యులు పనుగైతిరి.

పై వాక్యములలో గీతలు గీయబడిన పదములలోఁగల భేదమేమి ?

‘మనుష్యుడు’ అను పదము ఒక్కటిని తేలుపును.

మనుష్యులు అను నామవాచకము మారు (బహు మనుష్యులు) ఒక్కటికంటె నెక్కువమంది యున్నారనియుఁ దేలుపును. ఇందువలన నామవాచకములకు ఒక్కటిని తేల్పునపుడుండు రూపము ఒకటికంటె నెక్కువ తేల్పునపుడు కొలఁదిగా మారు నని తెలిసినది.

ఒక్కటిని తేల్పునది ఏకవచనము.

ఒకటికంటె నెక్కువను తేల్పునది బహువచనము.

అని రూపభేదము వచ్చును. ఈ రూపభేదము ఎట్లుండునో చూడుము.

పుస్తకములు కొంటిని.

ఏనుఁగులు ఉపయోగకరములగు జింతువులు.

బాలికలు పాడిరి.

ఈ గీతలు గీయబడిన పదములన్నియు బహువచనములే. వీనికి ఏకవచనము లెట్లుండును ? పుస్తకము, ఏనుఁగు, బాలిక.

బహువచనములో వీనికి వచ్చిన మా శ్లేమి ?

మా శ్లేమియును లేదుకాని 'లు' అను ప్రత్యయము మాత్రము చేరినది.

ఏకవచనమునకు 'లు' చేర్చినచో బహువచనము అగుచున్నది.

కాకి - ఇది యే వచనము. ఏకవచనము. దీని బహువచనమేమి ? కాకులు. బహువచనములోనికి వచ్చినపుడు కాకి అను పదము ఎట్టిమార్పు పొందినది. బహువచన ప్రత్యయమైన 'లు' చేరుటగాక కాకి అను పదములో చివరగల 'కి' అను నక్షరము 'కు'గా మారినది. అనగా ఆ పదము చివరగల 'ఇ'కారము ఉకారమైనది.

ఈ పదములకుఁ గల్గు మార్పులనుకూడ గమనింపుము.

ఏక.	బహు.
కవి	కవులు
చవి	చవులు
పని	పనులు
హరి	హరులు
బడి	బడులు

ఇందువలన మనము గ్రహించినదేమి ?

ఇకారాంతములయిన పదములకు బహువచన ప్రత్యయమైన 'లు' చేరునపుడు, ఆ ఇకారాంతశబ్దము ఉకారాంతమగును.

ఈ క్రింది శబ్దములు బహువచనములో నేర్పి మార్పులు పొందుచున్ననో గమనింపుము.

ఏక	బహు
తొయి	తొలు
వ్రాయి	వ్రాలు
రేయి	రేలు
మీను	మీలు
చేను	చేలు

ప్రతి పదముయొక్క చివరి యక్షరము పోయి బానిసానమున 'లు' వచ్చుచున్నది.

మీను చేను మొదలగు శబ్దములకు బహువచన ప్రత్యయముగు 'లు' చేరు నప్పుడు తుదియక్షరము లోపించును.

మీసలు, చుట్టలు మొదలగు పదముల యొకవచనము లేమి? మీసము, చుట్టము.

కొన్ని పదములకు 'లు' చేరునపుడు చివరియక్షరము లోపించి యొక రూపములోపించక యొకయావచ్చును.

అ భౌ న ము

ఈ క్రింది నీ బడిన వానిలో ఏకవచనమునకు బహువచనము, బహువచనమునకు ఏకవచనమును వ్రాయుము.

బుద్ధి, గురువు, లక్ష్మి, శౌరి, విష్ణుఁడు, అమరులు, కల
ములు, వీరులు, కొలను, పేలు, పాలు, కందులు, నరి, పెసర్ల,
కంది, జొన్నలు.

అ భ్యై స ము

ఈ క్రింది వాక్యములలోని కర్తలలో ఏకవచనములను
బహువచనములుగను బహువచనములు ఏకవచనములుగను
మార్చి వాక్యములు సరిచేయుము.

1. సైనికుఁడు యుద్ధము చేసెను.
2. రాజులు మంచివాఁడైనచో దేశము బాగుపడును.
- ✓ 3. బాలుఁడు చదువు శ్రద్ధగా నేర్చును.
- ✓ 4. కవి సంఘమును తరింపజేయును.
5. మహమ్మదీయులు ఖురాను చదువుదురు.
6. మాచేను బాగుగా పండినది.
7. మీలు నీటియందే బ్రతుకును.
8. గోపాలుఁడు కృష్ణుఁడగునా ?
9. హిమగిరి మంచుతో నిండియున్నది.
- ✓ 10. "లకు తిన్నది పుట్టి.
11. గురుఁడు దయాపరుఁడు.
12. దాది గృహలక్ష్మి కాదుగదా ?
13. నీవు మాయింటికి రమ్మ.
14. నేను సినిమాలకు పోను.
- ✓ 15. చుట్టలు తినఁజేరిన యిల్లు సురసురమని ముందును.

9 వ, పాఠము

విభక్తులు

రాముడు వచ్చెను.

నేను రామునిఁ జూడలేదు.

ఇది రామునియొక్క పుస్తకము

పై మూడు వాక్యములు నే నామవాచకమున నాధార
పడియున్నవి ?

‘రాముడు’ అను నామవాచకమున నే యాధార
పడినవి.

కాని యీపదము మూడు వాక్యములలో మూడు
మార్పులను పొందినది.

ప్రతిచోటను ‘రాముడు’ అనియే యెందులకు వాడ
లేదు.

మొదటి వాక్యములో ‘రాముడు’ కర్తృపదము.

రెండవ వాక్యములో ‘రాముని’ కర్మ.

మూడవ వాక్యములో ‘పుస్తకము’ అను నామ
వాచకముతోగల సంబంధమువల్ల మార్పు వచ్చినది.

ఇట్లు నామవాచకమునకు వాక్యములోఁగల స్థానమును బట్టి దానికిఁ గొన్ని మాన్పులు వచ్చును. నామవాచకము గొప్పకొక్క స్థానము తెలుపునదే.

విభక్తి.

విభక్తి చేయువని యేమి ?

(విభక్తి నామవాచకమునకు వాక్యమునందుఁగల స్థానమును లేక సంబంధమును తెలుపును)

విభక్తు లెనిమిది విధములు.

1. ప్రథమావిభక్తి
2. ద్వితీయావిభక్తి
3. తృతీయావిభక్తి
4. చతుర్థీవిభక్తి
5. పంచమీవిభక్తి
6. షష్ఠీవిభక్తి
7. సప్తమీవిభక్తి
8. సంబోధన ప్రథమావిభక్తి

ఏ విభక్తినలన నేయే మాన్పులు నామవాచకమునకు వచ్చునో పైపాఠమునఁ జెలిసికొనఁగలము.

అ భ్యా స ము

ఈక్రింది వాక్యములలో నామవాచకములకు వాక్యము
సంధుఁగల సంబంధము తెలుపుటకు వచ్చు పర్ణకముల గుర్తిం
పుము.

ప్రభాకరుఁడు నడచెను.

ఛాయ ప్రభాకరుని వివాహమాడెను.

ప్రభాకరునిచేత లోకము వెల్లింపఁబడెను.

వద్దిని ప్రభాకరునికొఱకుఁ జూచెను.

ప్రభాకరునికంటె మిత్రుఁడు లేఁడు.

ఇది ప్రభాకరునియొక్క తేజస్సు.

ప్రభాకరునియందు నాకు మిక్కిలి యనురాగము.

ప్రభాకరా ? నీ కదే నమస్కారము.

10 వ, పాఠము

విభక్తులు - ప్రత్యయములు

శివుఁడు ఆద్యుఁడు

చదువులు శివునిఁ జెల్పును.

శివుని చేత మేలొందుము.

శివుని కై వాక్కుజలు చేయుదును.

శిప్రసి నలన బ్రహ్మాండములు పుట్టును.

శిప్రసికి ఏ దేవులు సమానులు.

శిప్రసి యందు నా భీషము నిల్చును.

శివా ! కుమార గిరినాథా ! చంద్రచూడామణి !

ఒక్క శిప్రడు అను పదమునకు, స్థాన భేదమునుబట్టి యెన్నోరకముల ప్రత్యయములు చేరిననో, చూచితివా? శిప్రడు కర్త. క్రిందన వాక్యములోని శిప్రసి అనునది కర్మ. ఇట్లు నరు సగా నెనిమిది రూపముల ప్రత్యయములు స్థాన భేదములనుబట్టి అర్థము ననుసరించి చేరుచున్నవి.

కర్తగా నున్న పద మొప్పుడును ప్రథమావిభక్తి. కర్మ ద్వితీయా విభక్తి. క్రియాపదముగైర్చుకొని అర్థమును విస్తరింపఁ జేయుటకు నామవాచకము క్రమముగా చేత, కై, వలన, కు, అందు, ఆ మొదలగు ప్రత్యయములతో కూడుచున్నవి. ఈ స్థాన విశేషములు తెలుపుననే విభక్తులు. ఆ విభక్తులకు వచ్చు ప్రత్యయములే విభక్తి ప్రత్యయములు, విభక్తులు, ప్రత్యయ ములు ఈ క్రింద నియమింపబడినవి.

విభక్తులు
ప్రథమా
ద్వితీయా
తృతీయా
చతుర్థి

ప్రత్యయములు
డు, ము, ను, లు,
నీక, నుక, లక, కుార్చి, గురించి
చేతక, చేక, తోడక, తోక.
కొఱకుక, కై.

పంచమీ	వలనఁ, కంటఁ, పట్టి
షష్ఠీ	కిఁ, కుఁ, యొక్క, లోఁ, లోపలఁ
సప్తమీ	అందుఁ, నఁ
సంబోధనప్రథమా	ఆ, ఓయి, ఓరి, ఓసి.

శివ ఆద్య-అనగా అర్థము పూర్తియగునా? కాదు. శివ ఆద్య అను నామవాచకములకు సంబంధము తెలిసెరా? తెలియదు. ఇందు శివ కర్తగా (ప్రథమావిభక్తిలో) నున్నది. ఆద్య దానిననుసరించిన విశేషణము ప్రథమావిభక్తి ప్రత్యయమగు 'డు' దీనికి చేరి శివ + డు-శిప్రుడు, ఆద్య + డు-ఆద్యుడు నని యైనది. ద్వితీయావిభక్తిలో 'ని' వర్ణకము వచ్చినది. ఇట్లే నామవాచకములకు గల వరస్పరసంబంధము తెల్పునవే విభక్తిప్రత్యయములు అనబడును.

అ భ్య స ము

1

ఈ క్రింది వాక్యములలో గల ప్రత్యయము లే విభక్తికిఁ జెందినవో తెలుపుము.

1. కృష్ణుడు వసుదేవునియొక్క కుమారుడు.
2. బాల్యమున అతడు ప్రేమత్రయందుఁ బెరిగెను.
3. కంసుని కృష్ణుడు వధించెను.
4. తలదండ్రులతో కలసికొనెను.

5. ధర్మముకొరకు పొలుపొను.
6. కృష్ణునివలన సాధువ్రలు రక్షింపబడిరి.
7. ఆయనకు సమానుడగు దేవుడు లేడు.
8. ఓ కృష్ణా! నీ చరిత్రము భాగవతము.

అ భ్యా స ము

2

ఈ క్రింద నీయబడిన పదసమూహములలోని నామ వాచకములకు తగు ప్రత్యయములు చేర్చి వాక్యములు వ్రాయుము.

1. రాముడు కలము వ్రాసెను.
2. నీవు కుక్క కొట్టితివి.
3. శివు గొప్ప దేవు.
4. సత్య జయము.
5. ఆవు పొలము మేయుచున్నవి.
6. గాంధీజీ అహింస ప్రాణములు బలిపెట్టెను.
7. గాంధీ ధర్మము పాటెను.
8. భారతదేశము చాలమంది పేద లున్నారు.
9. కాళిదాసు గొప్పకవి లేడు.
10. రాముడు ఇల్లు అక్కడ నున్నది.

11. కృష్ణుడు ఈ పుస్తక ఇమ్ము.
12. అహింస ధర్మము లన్నిటి మూలము.
13. అభిమన్యుడు అరునుడు కుమారుడు.
14. రాముడు ఇటు రా.
15. లక్ష్మీ నచ్చితివా?

11వ పాఠము

సర్వనామములు

పురుషము

కృష్ణా! నేను మదరాసునకు వెళ్ళుచున్నాను.

నీవు మాధవుని రమ్మని చెప్పుము.

అతడు గూడ నాతో నచ్చును.

ఈపై గుర్తింపబడిన వదములు ఏ భాషాభాగములు?
సర్వనామములు.

ఇవి యేనామవాచకములను. బదులుగా నుపయోగింపబడెను.

ఎవడు మాటలాడు చున్నాడో వాడు తన పేరు చెప్పక 'నేను' అని చెప్పుచున్నాడు.

ఎదుటనున్న కృష్ణునితో మాటలాడు చున్నందున, ఆ ఎదుట నున్నవాని పేరునకు బదులు 'నీవు' అని చెప్పెను. 'అతఁడు' అనునది యింకొక్కఁడైన మాధవునిగూర్చి కృష్ణునితోఁ జెప్పుచున్నందున. 'మాధవుఁడు' అను నామవాచకమునకు బదులుగా నుపయోగింపఁబడిన సర్వనామము.

ఇప్పుడు సర్వనామము తెన్ని రీతులుగా నుపయోగింపఁబడుచున్నవి?

మూఁడు రీతులు.

అవి యేవి?

1. తన్ను గురించి తాను చెప్పునపుడు ఉపయోగింపఁబడు సర్వనామము ఉత్తమపురుషము.

2. ఎదుట నున్నవాని నామమునకు బదులు ఉపయోగించు సర్వనామము మాధ్యమపురుషము.

3. మాటలాడు కొనుచున్న యిద్దఱు; ఇంకొకఁని పేరునకు బదులుగా వాడు సర్వనామము ప్రథమపురుషము. దీనినే యిట్లు చెప్పుచుంటారు.

తన్ను ఉత్తమశ్రీ ఎదుట మాధ్యమ, ఎక్కడక్కడో ప్రథమశ్రీ

(నేను, మేము, మనము, తాను, తాము ఉత్తమపురుష సర్వనామములు)

(స్త్రీ, మీరు, తనకు, తాము మధ్యమధురము సర్వ నామములు.)

(వాడు, ఆమె, అది, అతడు, ఆయన, వాడు, అవి, ఇవి, ఇతడు, వీడు, ఈమె, ఇవి ప్రథమమధురము సర్వనామములు)

వా చ క ము

వాడు నడచుచున్నాడు

ఆమె వచ్చుచున్నది.

అది అందమైన పటము

ఈ గుర్తింపబడిన పదములు సర్వనామములు.

వాడు నడచుచున్నాడు అని చెప్పినపుడు, 'ఆమె వచ్చుచున్నాడు' అనగూడదా ?

కూడదు. 'వాడు' మహద్వాచక నామవాచకమునకు బదులుగను, ఆమె మహాతీవాచక నామవాచకమునకు బదులు గను ఉపయోగింపబడెను.

దీనివలన నీ వేమని గ్రహింతువు ?

నామవాచకమునకు వలెనే సర్వనామములకును వాచక భేదము ఉన్నది.

అట్లయిన 'అది' అనునది యే వాచక మగును ?

పటమునకు బహులుగా నుపయోగింపఁబడెను గనుక నది అమహద్వాచకము.

నేను ధనవంతుడను — నేను ధనవంతురాలను.

పై రెంటిలోను నేను అను సర్వనామమే కర్తగా నున్నది. రెంటిలోను నొకేవాచక మున్నదా ?

లేదు. ఒకచోట మహద్వాచక సర్వనామము నొక చోట మహతీవాచకము నైనది.

నేను వచ్చుచున్నాను. ఇచ్చట నేను ఏవాచకమగును. రెండును గావచ్చును.

(నీవు వచ్చుచున్నావు ఇంద్ర! నీవు గూడ నిట్టిదే కనుక, నేను, నీవు, మేము, మీరు, వారు, అనునట్టి సర్వనామములు ఉభయ వాచకములు అగును. ఉభయ వాచకము లన నేమి ? ఉభయ వాచకము లనగా, మహద్వాచక వాచకములు రెంటి కిని వర్తించు సర్వనామములు.

ఈ క్రింది వాక్యములలోని సర్వనామముల వాచకము గుర్తింపుము.

1. అతడు మంచి బాలుడు.
2. ఈమె శ్రీరాముని భార్య.
3. అది మా నివాసస్థలము.

4. నేను తేజపు కొచ్చుకికి రాను.
5. మీరు వెళ్లుచున్నారా ?
6. వారు అతనితో గలసి వచ్చిరి.
7. ఎవడు విద్యలేక రానించును ?
8. ఇది ఉత్తమ శుక్తము

12 వ పాఠము

సర్వనామములు - వచనము

వారు వచ్చిరి

వాడు వచ్చెను

నేను చదువు చుంటిని

మీరు వినుచున్నారు

మేము ఇండ్లకు పోయెదము

పై వాక్యములలో సర్వనామముల గమనింపుము.

‘వారు వచ్చిరి, వాడు వచ్చెను’ క్రియాపదము లొక్కటి తిని నున్నవా? లేవు - ఒకటి బహువచనములోను, ఒకటి మేక వచనములోను నున్నవి.

ఏక వచనములో నున్న సర్వనామ మేది ?

వాఁడు, బహువచనమున నున్న దేది ?

వారు ఇందువలన నామవాచకముల రీతిగా సర్వనామములకుఁ గూడ వచన భేదమున్న నని తెలియించున్నది.

ఏ క

బ హు

నేను

మేము, మనము

తాను

తాము

నీవు

మీగు, తమరు

వాఁడు

అతఁడు

ఆయన

ఆమె

వారు

ఇతఁడు

వీఁడు

ఈమె

వీరు

అది

అవి

ఇది

ఇవి

ఎవఁడు

ఎవతె

ఏది

ఎవరు ఇతఁడు ఇతఁడగులెల్ల

వీరొకఁడు ఇతఁడగులెల్ల

ఏవి

ఇవి ఇతఁడగులెల్ల

ఇట్లు సర్వనామముల వచన భేదము గుర్తింపుము

విభక్తులు

నీవు వచ్చితివా?

నిన్ను చూచి చాలదినము లైనది.

నాతో గలసివత్తువా?

నీ కొఱవఁ గనిపెట్టుకొని యున్నాను.

అతనికంటె గొప్పవాఁడు లేడు.

నీ యొక్క డనికి యొక్కడఁ

నీ యందు చాల ప్రజ్ఞయున్నది.

ఈగుర్తింపఁబడిన ప్రత్యయముల నేమందురో చెప్పుము!

ఇవి విభక్తి ప్రత్యయములు.

విభక్తి ప్రత్యయము లెందుల కుపయోగించఁబడినవి?

నామవాచకముల కేకాక, సర్వనామములకుఁగూడఁ గల
పరస్పరసంబంధము తెలుపుటకై అని తెలియచున్నవి.

ఈ విభక్తిప్రత్యయములు క్రమముగా నీ పద్యమున
నున్నవి చూడుము.

నీ వాద్యుండవు, నిన్నుఁ జెల్పుఁ జదువులో

నీ చేత మేలోంద నీ

కై వాక్పాజి లొనర్తు నీ వలన బ్ర

హోమం వేదం పుణ్యం నీ
 'నే' వేదం పుణ్యం యశ్చ వేదభాగం
 'నే' వేదం పుణ్యం నీ
 దానం దానం దానం సమారగిరినా
 థా ! చంద్రమండలం !

13 ప, పా త ము

నామ, సర్వనామముల విభక్త్యంత

రూ ప ము లు

1. నా మ వా చ క ము లు

ఈ క్రింది పదములు గమనింపఁము.

రాముడు, పారి, గురువు, నీత, లక్ష్మీ, పద్మపు, కలము.

ఇవి యన్నియు 'నే' విభక్తి లో నున్నవి?

ప్రథమా విభక్తి లోనే యున్నవి.

ప్రథమా విభక్తి ప్రస్థాయము లేవి? డు, ము, పు, లు,

కొన్ని పదములకు డు, కొన్నిటికి ము, పు, లు చేరినవి.

కొన్నిటికి అసలు చేరనేలేదు. ఎందువలన?

వాని తుదియక్షరము లన్నియు నొక యచ్చుతో గలసితేవు.

రామశబ్దమునకుఁ జేరిన ప్రత్యయము 'డు' గురుశబ్దము నకు 'వు' చేరినది.

ఈ భేద మేల గల్గినదో గమనింపుము.

'రామ' అన్నప్పుడు అకారాంత శబ్దము 'గురు' అన్నప్పుడు ఉకారాంతముగను శబ్దము బున్నవి. 'మూరి' ఏ యచ్చుతో నంతమగుచున్నది? ఇకారముతో. కాబట్టి కొన్ని శబ్దములు అకారాంతములు, కొన్ని ఇకారాంతములు, కొన్ని ఉకారాంతములుగను ఉన్నవి.

సీతా - అకారాంత స్త్రీవాచక శబ్దము 'శేలుగులో' సీత యైనది. ఇదియును ప్రథమావిభక్తి. ఇట్లు ఏ శబ్దములకు ఏ ప్రత్యయములు ఎట్లు చేరునో తెలిసికొనవలసి యున్నది. ఈ దిగువనీయఁబడిన రీతులు పరిశీలింపుము.

రామ - అకారాంత మహద్వాచక శబ్దము.

విభక్తి	ఏక	బహు
ప్రథమా	రాముఁడు	రాములు
ద్వితీయా	రాముని	రాములను
తృతీయా	రామునిచేత	రాములచేత
చతుర్థి	రామునికొఱకున్	రాముల కొఱకున్
పంచమి	రాముని వలనన్	రాముల వలనన్

వక్షీ	చామర్యమునకు—	చామర్యమునకు—
సపక్షి	రాము! యురదాన	చామర్యము యురదాన
సంబోధన	ఈ చామర్య!	ఈ చామర్యముగా!

కృష్ణ, సోమింద వ్రభి కర పునలను పుష్పములు అక
రాంత మహద్వాచకములు.

అకరాంత శబ్దములు పోకపాదసముఖ స్పృశ్యము విభక్తి
నుండి 'ని' అను ప్రత్యయమును, బహువచనమున 'లు' అను
ప్రత్యయమును చేరును.

కవి—ఇక రాంత మహద్వాచకము

	ఏక	బహు
ప్ర. వి.	కవి	క పులు
ద్వి.	కవిన్	క పులను
త్వ.	కవి చేతన్	క పులచేతన్

ఇక మిగిలిన విభక్తులలో ఏకవచనము 'ని' వరకము
రాదు. బహువచనమున 'లు' మాత్రము వచ్చును.

హరి, కవి కుమర శబ్ద ఇక రాంత మహద్వాచకములు.
సంబోధనములో ఈ కారాంతము లగును.

శెంఘ - డాకారాంత మహద్వాచకము.

	ఏక	బహు
ప్ర	శంసు శంసుడు	శంసులు
ద్వి	శంభునిక	శంభులక
సంభో	శంభూ !	శంభులూ !
ధక్ ప్రథమా	శంభుడూ !	

గురు, విష్ణు మొదలైనవి షికారాంత మహాద్వాచకములు. ఇవి సంబోధనలోని షికారాంతము లగును.

గుఱ్ఱము	కలము	ఋణము
ధనము	వనము	భయము

మొదలయినవి యమహాద్వాచకములు. వీనికి ప్రథమా విభక్తిలో మువ్వరము చేరును. వీని విభక్తిరూపములు

గ మ ని ం స్ర ము

విభక్తి	ఏక	బహు
ప్రథమ	వనము	వనములు
ద్వి	వనమును	వనములను
త్వ	వనముచేతన్	వనములచేతన్
సప్తమీ	వనమునందున్	వనములందున్
	వనమందు	వనములయందున్

సీత, రమ, మొదలైనవి ఆకారాంత మహాద్వాచకములు.

విభక్తి	ఏక	బహు
ప్ర.	రమ	గమలు
ద్వి.	రమన్	గమన్
త్వ.	రమచేతన్	గమచేతన్

ఇట్లు మిగిలినవి.

వీనికి ఏకవచన ప్రథమా విభక్తి ప్రత్యయము లేమియును చేరవు. బహువచనమున 'లు' మాత్రము చేరును.

తృతీయనుండి యేకవచనములో 'ని' స్వరకమే గాదు, బహువచనమున 'ల' వచ్చును. ఆపు మొదలయిన యమహద్వాచకములును ఇట్లే.

గోడ, బిల్ల, మొదలగునవియును అకారాంత అమహద్వాచకములు.

స్త్రీ వాచకములగునలె వీనికిఁగూడ ప్రథమా విభక్తి ప్రత్యయములు చేరక, వాని వలెనే విభక్తిరూపము లుండును. వీనినే స్త్రీ సమములందురు.

2. స ర్వ నా మ ము లు

విభక్తి	ఏక.	బహు
ప్ర.	నేను	మేము, మనము
ద్వి.	నన్ను	మమ్ము, మమ్ముల
త్వ.	నాచేత	మాచేత

చ.	నాకొలిపినన్	మొకొలిపినన్
పం.	నొవలపినన్	మొవలపినన్
ష.	నొచ్చుక్క	మొచ్చుక్క
స.	నొయందొ.	మొయందొన్

సర్వనామములకు సంబోధన ప్రథమమైవము లేదు.

నేను శబ్దము తృతీయనుండి ఏకవచనమున నా
యనియు, బహువచనమున 'మొ' యనియు మారును.

ఇట్లే నీవు అనునది.

విభక్తి	ఏ క.	బహు
ప్ర.	నీవు	మీను
ద్వి.	నిన్ను	మిమ్ములను
తృ.	నీచేత	మీచేత

తృతీయనుండి ఏకవచనము, 'నీ' గాను, బహువచనము
'మీ' గాను మారును.

విభక్తి	ఏ క.	బహు
ప్ర.	తాను	తాము
ద్వి.	తన్ను	తమ్ము
తృ.	తనచేత	తమచేత

తాను శబ్దము తృతీయనుండి ఏక వచనమునా తనగాను,
బహువచనమున 'తమ' గాను మారును.

ఈ శబ్దరూపములఁ బరిశీలింపుము.

అతఁడు వాఁడు	}	వారు, వారలు, వాండ్లు
అతనిన్ వానిన్	}	వారినిన్, వారిన్, వారలన్, వాండ్లన్
అతనిచేతన్ వానిచేతన్	}	వారిచేతన్, వారలచేతన్, వాండ్లచేతన్

ఇట్లే మిగిలినవి.

ఆమె శబ్దము.

	ఏక.	బహు.
ప్ర	ఆమె	వారు
ద్వి.	ఆమెనున్	వారిన్
తృ.	ఆమెచేతన్	వారిచేతన్

ఇట్లే మిగిలినవి

అది శబ్దము.

ఏక	బహు
అది	అని
దానిన్	వానిన్
దానిచేత	వానిచేతన్

ఇట్లే మిగిలినవి. ద్వితీయనుండి అది 'దాని' యను రూపమును, అవి, 'వాని' యను రూపమును పొందును.

ఇది యనునది.

ఏక	బహు
ఇది	ఇవి
దీనిన్	వీనిన్

ఇట్లు 'ఇది' అనునది ద్వితీయనుండి 'దీని' అనియు, ఇవి వీనిన్ అనియు మారును.

14 వ, పాఠము

విశేషణము—దానిప్రయోజనము

గులాబి సుందర పుష్పము.

ధీప్రసిద్ధ పట్టణము.

జవహరీలాలు ధీర పురుషుడు.

పై గుర్తింపబడిన పదము లే భాషాభాగములు?

వి శేషణములు.

విశేషణములు విశేషణములు?

నామవాచకములుగానూ, సంజ్ఞావాచకములుగానూ.

ఈ ప్రాధికారములు చెబుచున్నాము.

గులాబీ పుష్పములతో సుగంధము.

ధీలీ పటణములతో ప్రసాదము.

జవహరిలాలు పుష్పములతో ధీనిడు.

గీతలు గీ చూచితే సుగంధము లేదు విశేషణమున్నది. నామ
వాచకములనే వర్ణించుచున్నది ననుక నివహించు విశేషణములే.

పై తెచ్చిబడిన విశేషణములు వీరికి భేదము?

అది కనుక నామవాచకములతో సంబంధించినవి. ఇవి
విశేషణములను విశేషణశబ్దము గలిగి వాక్యముల సర్వము
పూర్తి చేయుచున్నవి.

వాక్యమునందలి సర్వము ప్రముఖముగా విశేషణము లేక
పూర్తి చేయునది సమావేశ విశేషణములు.

చలిగాలి పీచుచున్నది.

చేడు తలగపులు విడిచుచున్నాము.

మేలు కార్యములు గ్రహింపుము.

ఇందలి పదములును విశేషణములేగాదా !

ఈ వాక్యములలో నివి యే భాషాభిగమ్యతానందా
తెల్పుము.

చలి సహింపరానిది.

తలఃపులలో చెడు గూడదు.

కార్యములలో మేలు గ్రహింపుము.

ఇవి యన్నియును నామవాచకములుగా నుపయో
గింపబడినవి.

కొన్ని విశేషణములు నామవాచకములుగాఁ గూడ
నుపయోగింపబడును.

అ భ్యా స ము

ఇందలి విశేషణము తెట్టివో తెల్పుము.

1. వాఁడు తెలివిగలవాఁడు.
2. తెలివి అన్నిటను ముఖ్యము.
3. హిమాలయము లున్నత పర్వతములు.
4. ఔన్నత్యము బుద్ధివలనఁ జెప్పుము.
5. వ్రజాశాలి అసాధ్యుఁడు.
6. కాళిదాసుఁడు కవిశ్రేష్ఠుఁడు

7. భక్తియొక్క వర్ణములు 1. భక్తియొక్క వర్ణములు.
 8. పక్షిని నిర్దేశించు వర్ణములు.
 9. శాంతియొక్క వర్ణములు.
 10. నీలవర్ణముల వర్ణములు.
- ఉదాహరణ - ఈ వర్ణములు.

15 వ, పాతము

ప్రతిపాదము

నగర్మములు, అనగర్మములు.

ఈ ప్రతిపాదములను వివరించుము.

1. పక్షిని నిర్దేశించుము.
2. నీలవర్ణములను నిర్దేశించుము.

ఇందులో నగర్మ, అనగర్మ, ప్రతిపాదములు వివరించుము.

1 వ పాతములో 'నీలము' నగర్మ, 'నీలము' ప్రతిపాదములను నిర్దేశించుము.

'నీలము' నగర్మ, 'నీలము' అనగర్మ, 'నీలము' ప్రతిపాదములు.

నీలవర్ణములను నిర్దేశించుము. 'నీలము' ప్రతిపాదములను నిర్దేశించుము. 'నీలము' అనగర్మ, 'నీలము' ప్రతిపాదములు.

శ్రీరాముడు సంహరించెను. అని గానీ సంతసించెను? అని ప్రశ్న కల్గినది? రామాన్ని అనుసరించి నాకాదా భావము పూర్తి కానేరదు. ఇది సకర్మక క్రియ.

వాడు వెళ్ళెను - అను వాక్యమున్నది. ఇది విన్నవెంటనే ఎవరిని అని అడుగము - ఎవరువలన? అచ్చట కర్మకు తావులేదు. కనుక ఇది అకర్మకక్రియ - క్రియలు సకర్మక క్రియలు. అకర్మక క్రియలు అనే పదము విధములు.

కర్మతోగూడి పోవము పూర్తి చేయునది సకర్మక క్రియ.

కర్మనువిడిచి యర్థము పూర్తి చేయునది లేక కర్మను దాపులేని క్రియ అకర్మక క్రియ.

అ భ్య స ము

ఈ క్రింది వాక్యములలో నేని సకర్మక క్రియలో నేని అకర్మక క్రియలో తెలుపుము.

సకర్మకములకు + అనియు

అకర్మకములకు × అనియు గుర్తింపుము.

1. రాణ ప్రతాప సింహుడు చిత్తూరును పాలించెను.
2. అగ్బరు అతనిని జయింపఁగోరినను.
3. ప్రతాపుఁ డతనికి లొంగ లేడు.

4. పాపమును నివారించును నుదార్చును జరిగెను.
5. చివరను అగ్రమును చివరనును అగ్రమును నుదార్చును.
6. ప్రతిపదమునును అగ్రమునును నివారించును.
7. పాపమునును అగ్రమునును నుదార్చును.
8. పాపమునును ప్రతిపదమునును దీర్చును.
9. పాపమునును అగ్రమునును నివారించును.
10. పాపమునును ప్రతిపదమునును నివారించును.
11. అగ్రమును నివారించును పాపమునును నివారించును.
12. పాపమును అగ్రమునును దీర్చును.
13. పాపమునును పాపమునును నివారించును.
14. పాపమునును పాపమునును నివారించును.
15. పాపమునును పాపమునును నివారించును.

16వ పాఠము

సమీక్ష - అసమీక్ష క్రియలు

1. అసమీక్షమును సమీక్షమును దీర్చును.
2. అసమీక్షమును సమీక్షమును దీర్చును.

అసమీక్షమును సమీక్షమును దీర్చును.

అసమీక్షమును సమీక్షమును దీర్చును.

అసమీక్షమును సమీక్షమును దీర్చును.

సమాపక క్రియ లన నేమి ?

వాక్యములోని భావమును బూర్తి చేయు క్రియ సమాపక క్రియ.

అసమాపక క్రియ యెట్టిది ?

ఏదో పని జరిగినట్లు లేక చేసినట్లు చెప్పినను, మరొక క్రియ సహాయములేక అర్థము పూర్తి చేయ లేని క్రియ పదము.

ఈ క్రింది వానిలోగల క్రియలలో నేమి సమాపకములు ఏవి అసమాపకములు.

నేను చదివికొని

అతడు వెళ్లి

వారు మాటాడక యున్నది.

ఉపాధ్యాయుడు పాఠశాలకువచ్చి, వెడలిపోయెను.

మేము ఇండ్లకు పోయెదము.

మీరు వత్తురా ?

ఈ పట్టణము మిక్కిలి సుందరముగా నున్నది.

నూర్కుడుదయించి ప్రపంచమునఁ జేతవ్యము కల్గించును. వెన్నెల చల్లగా నుండును.

శకుంతరావములు వినుట కింపుకొల్పును.

1000 - 1000

శ్రీమంత్రి గారు

దీనిని గాఢముగా చదివి విభజింపవచ్చును.

జరుగుచున్నది. ఇది నిర్ణయమున కొలమునకొని క్రియ, జరిగిన తేని ఘోషకలమునకొని క్రియ, జరుగజోవు లే భవిష్యత్కలమునకొని క్రియ.

ఇప్పుడు కొలము లన్నివిధములుగానవి.

నర్తమానకలము, భూతకలము, భవిష్యత్కలము అని మూడు విధములు.

నర్తమానకల క్రియ జరుగుచున్న కొలమును తెలుపును.

భూతకల క్రియ జరిగిపోయిన కొలమును తెలుపును.

భవిష్యత్కల క్రియ జరుగజోవు కొలమును తెలుపును.

ఈ క్రింది వాక్యములలోని క్రియలు ఏకొలమునకు చెందును.

1. మేము బెజవాడకు పోవుచున్నాము.
2. మనకు స్వరాజ్యము వచ్చినది.
3. అరనుడు సంశ్లేష కులను వధించెను.
4. నీరు ప్రవహించును.
5. సూర్యుడు తూర్పున నుదయించును.
6. వెన్నెల వచ్చినది.
7. సింహము గర్జించెను.
8. నేను నీకు ధనము నిచ్చెదను.
9. అట్లయిన నేను నీవు చెప్పినట్లు విందును.
10. నీకు ధనమే ప్రధాన మగునా?

అంశములు

ఈ క్రింది అంశములను పూర్వముగా పరిశీలించి
నీచేబడిన ప్రశ్నోత్తరములను పూర్వముగా పరిశీలించి
పూర్వముగా పరిశీలించు.

1. పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)
2. ఈ కాలములో పరిశీలించు (పూర్వముగా)
3. పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)
4. అతడు పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)
5. "అను" అనునది "అను" అనునది అనునది
కంటే పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)
6. పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)
7. అతడు పరిశీలించు (పూర్వముగా)
8. పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)
9. పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)
10. పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)
11. పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)
12. పూర్వముగా పరిశీలించు (పూర్వముగా)

18 వ పాఠము

సమాపక క్రియలు - వాని రూపనిష్పత్తులు

వచ్చు, చదువు, నూచుడు, నెట్టి, నడచు.

ఇట్టివదముల నేమందును. ధాతువులను యందును. ధాతువునకుఁ గ్రియుకు భేదముమిది ధాతువు కర్త ననుసరించి కాలమునుబట్టి మార్పునొంది క్రియ పదము క్రియ యనఁ బడును.

ఈ దిగువ నీయఁబడిన పాఠ్యములు పరిశీలింపుము.

వీ క న చ న ము

వర్తమానకాలము భూతకాలము భవిష్యత్కాలము

ఉ. నేను చదువుచున్నాను - నేనుచదివితిని - నేనుచదువఁగలను.
మ. నీవు చదువుచున్నావు - నీవు చదివితివి - నీవు చదువఁగలవు.
ప్ర. వాడుచదువుచున్నాడు - వాడుచదివెను - వాడుచదువఁగలడు

బ హు న చ న ము

వర్తమానకాలము భూతకాలము భవిష్యత్కాలము

ఉ. మేముచదువుచున్నాము - మేముచదివితిమి - మేముచదువఁగలము.
మ. మీరుచదువుచున్నారు - మీరుచదివితిరి - మీరుచదువఁగలరు.
ప్ర. వారుచదువుచున్నారు - వారుచదివిరి - వారుచదువఁగలరు.

నచ్చు + ఇతిమి = నచ్చితిమి. అని యగును.

‘నీవు’ కరయైన నీ క్రియ యిట్లుండెను.

నచ్చు + ఇతివి = నచ్చితివి.

మధ్యమపురుషములోని ఏకవచనము కరయైనచో ఇతివి చేరును.

నచ్చు + ఇతివి = నచ్చితివి.

మధ్యమపురుష బహువచనము కరయగుచో ‘ఇతిరి’ చేరును.

నచ్చు + ఇతిరి = నచ్చితిరి.

వాడు కరయైనపుడు భూతకాలములో నచ్చు ధాతు వెట్లుండును?

నచ్చు + ఎను = నచ్చెను.

ప్రథమపురుషము ఏకవచనము కరయైనచో గ్రియకుఁ జివర ‘ఎను’ చేరును.

ప్రథమపురుష బహువచనము కరయైనపుడు క్రియ వెట్లుండును. ధాతువునకుఁ జివర ‘ఇరి’ చేరును.

వారు నచ్చిరి నచ్చు + ఇరి = నచ్చిరి.

ప్రథమ పురుష బహువచనము కరయగుచో ధాతువు నకు ‘ఇరి’ చేరును.

మధ్యమస్థుని మగవచనము నిర్దేశించుచు

‘చున్నాడు’ అనియు బహువచనము కరయైనచో

‘చున్నారు’ అనియు జేయును.

హామి వచ్చుచున్నాడు... వారి వచ్చుచున్నారు.

మహద్వాచక ప్రథమస్థుని మగవచనము నిర్దేశునయెడఁ
‘చున్నాడు’, బహువచనమున ‘చున్నారు’, అనియు జేయును

మహతీవాచక, అమహద్వాచక ఏకవచనము కర-
యైన ‘చున్నది’ అని చేయును.

ఉదా : “మీ వచ్చుచున్నది.

అది వచ్చుచున్నది.

మహద్వాచక బహువచనమునలెని మహతీవాచక

బహువచనములోని క్రియ గురుండును.

అమహద్వాచక బహువచనమున ‘చున్నవి’ అ-
చేయును.

అ భ్యా స ము

వర్తమాన కాలమున—

ఈ దిగువనీయఁబడిన క్రియలకు మహా దమహాదా-
చకముల లోని పదములు కరలె నప్పుడు ఏకవచన బహు-
వచనములందుఁ గ్రియారూప మెట్లుండును ?

అడుగు, వెళ్ళు, చూచు, పలుకు, నడుచు, చదువు
మాఁగొడు, వ్రాయు, చేయు.

భవిష్యత్కాలము

	ప్రక	అను
ఉత్తమ.	నేను చదువగలను.	మేము చదువగలము.
మధ్యమ.	నీవు చదువగలవు.	మీరు చదువగలరు.
వ్రథమ.	వాడు చదువగలడు.	నాడు చదువగలడు.

ఉత్తమ పురుషులకు వచనము కరమైనపుడు భవిష్యత్కాలమున క్రియను చివర 'కలను' అని వేరును.

అందువలన చదువు + కలను అని వచ్చినది.

అయితే చదువగలను అనుచు వచ్చునది ?

భవిష్యత్కాలార్థక క్రియను 'కలను' చేరునపుడు ధాతువు ఉకారము తొలగి 'అన్' అనెనది చేరినది.

అప్పుడు చదువు + అన్ + కలను = చదువగలను అగును

ఉత్తమ పురుషులకు వచనము	కలము
మధ్యమ పురుషులకు వచనము	కలవు
బహువచనము	కలరు
మహద్వాచక ప్రథమ పురుషులకు వచనము	కలఁడు
మహాతీవాచక అమహద్వాచకము	కలదు
మహాన్మహాతీవాచక	} కలరు
వ్రథమ పురుషులకు వచనము	
అమహద్వాచకము	కలవు

ఈ కలాను, కలాను, కలాను, కలాను, కలాను

అను భవిష్యత్ కాలములను పేర్కొనెడివి క్రియకు

“అన్” అని వేరును.

అప్పుడు

విధి

విధి

ఉత్తమ చదువఁగలను

చదువఁగలము

మధ్యమ చదువఁగలవు

చదువఁగలరు

ప్రథమ చదువఁగలడు

చదువఁగలరు

“మహాత్మి” చదువఁగలను

}

ఈ క్రింది వాక్యములలోని క్రియానులకు వాచక, వచన, కాలపురుషములను పేర్కొనెను.

ప్రభాతము చూసినది.

వీలులు కూయుచున్నవి.

నేను మేలుకొంటిని.

రవి యింకను ఉదయింపడమ్యెను.

మాతండ్రి కాలకృత్యములను తీర్చుచుండెను.

నాకుఁ బాఠములు సరిగా రాలేదు.

ఈపూట నేను బడికి రాలేను.

నీవు ఉపాధ్యాయునితోఁ జెప్పుము.

లేకున్న అయన నన్ను దండివఁగలఁడు.

19 వ, పాతము

అసమాపక ప్రయత్నములు - అసమాపక ప్రయత్నములు

జేసు మర్యాదములు మరలు అసమాపకములు అసమాపకములు.

వద్యము మరలు అసమాపకములు అసమాపకములు.

నీవు వద్యము మరలు అసమాపకములు అసమాపకములు.

జేసు మర్యాదములు మరలు అసమాపకములు అసమాపకములు.

మరు ?

అసమాపక ప్రయత్నములు, అసమాపక ప్రయత్నములు మరలు గా
క్రియతలనే తుగ పది మరలు అసమాపకములు, అసమాపకములు మరలు గా
యరము పుట్టి మరలు అసమాపకములు.

అసమాపక ప్రయత్నములు మరలు అసమాపక ప్రయత్నములు మరలు అసమాపకములు?

మరలు అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు.
జేసు ప్రయత్నములు మరలు అసమాపకములు.

జేసు ప్రయత్నములు మరలు అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు.
మరలు అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు. ఈ మరలును
'చదువు' అను అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు.
మరలు అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు.

'చదివి' అన్నప్పుడు 'చదువు' అను అసమాపకములు మరలు అసమాపకములు.
అను అసమాపకములు, 'చదువు' అను అసమాపకములు 'అక' (చదువు + అక)

అను వ్యతిరేక ప్రకారమున, “చదివి” అను పదములో “చు” అను ప్రకారమున చదివి, చదివిన, చదువుచు అను సమములకు ప్రకారము లేర్పడనని, ఇది సమములను యేమి? వాక్యములను సంతుల్యము చేయును.

అనగా క్రియ లుచ్చిసంతుల్యములను సమములను గాని వాక్యములను పూర్తి చేయును.

వాక్యము పూర్తియగుటకు సమములకు ప్రకారము కావలెను.

అది యసమములకు ప్రకారము కాని సమములకు ప్రకారము యైనచో నా వాక్యము దానితో సంతుల్యముగను.

రెండవక్రియ లుచ్చిసంతుల్యముగా రెండవ వాక్యము చేర్చుదును. కాబట్టి యసమములకు ప్రకారములు లేక, అవి సమములకు ప్రకారములు లేక.

రెండు వాక్యములను గలగూర్చి వీరవయోగించును.

ఇప్పుడు “చదివి” అను సమములకు ప్రకారము లేనిచో నా వాక్యము లెట్లుండెను?

నేను పద్యమును జదివెదను. తాత్పర్యము. శిష్యుడను అని యగును.

ఇప్పుడు “చదివి” అనునది దేనినాసమమున వచ్చెనో తెలియునా?

“చదివెదను” అను క్రియ స్థానములో నచ్చి దాని యర్థము తానేచ్ఛినది. అట్లు చేచ్చినప్పుడు సమములకు ప్రకారము కాదా? కాదు. “చదివి” అనునది సమములకు చదివెదను, చదివిన

చదువరి చూసెద.

ధాతువునకు 'అక' ప్రత్యయము చేరిన వ్యాధి నీకర్వారక
రూప మేర్పడును.

అడు + అక = అడక

నేడు + అక = నేడక

పోక అనునది గో ధాతువునకు పుట్టినది ?

'పోవు' నుండి పుట్టినది - ఇచ్చి

నచ్చు నుండి రాక

అత్తచు అత్తవక

చూచు చూడక

నడచు నడవక

తీర్చు తీర్చక

మొదలగు రూపములను బరిశీలించుము.

'చదువుచు' అను న జేమి?

అసమాప క్రియయే ఇది యుక్తిగర్భితము ?

ధాతువునకు 'చదువు'నకు 'చు' ప్రత్యయము చేరి 'చదువుచు' అయినది. ఉదాహరణ వాక్యమున నేను పద్యమును చదువుచు భావము చెప్పెదను - అనుటగో నిది తీరపోయినది. గురుగూ వాక్యములేవి. నేను పద్యమును చదువుచుండును. మరియు భారము: జెప్పుచుండును. కాబట్టి యిది గో యర్థము నిచ్చు

ధాతువు	కర్తృకము	వ్యతిరేకకర్తృకము	ప్రకర్తృకము
కను	కసి	కపి	కనుమి
అను	అసి	అపి	అనుమి
వ్రాము	వ్రాసి	వ్రాయక	వ్రాయుమి
కోయు	కోసి	కోయక	కోయుమి
రోయు	రోసి	రోయక	రోయుమి
మేయు	మేసి	మేయక	మేయుమి
చూచు	చూచి	చూచక	చూచుమి
పలుకు	పలిక	పలుకక	పలుకుమి
నుడువు	నుడివి	నుడువక	నుడువుమి
అడుగు	అడిగి	అడుగక	అడుగుమి
చదువు	చదివి	చదువక	చదువుమి

ఇట్టి రూపభేదముల గమనించుచుండ నలెను.

ఈ క్రింది వాక్యములను తగు, ననవచ్చునట్లు ప్రతియలనువ యోగించి యేక వాక్యముగాఁ జేయుము.

1. నేను బడికి వెళ్ళెదను. అచ్చటఁ బాఠములు చదివెదను.
2. గులాబి పూవులు ఎంతో సువాసన నిచ్చుచున్నవి. అవి వికసించినవి.
3. ఆవు గడ్డి మేయును. అది మనకు తియ్యనిపాఠిచ్చును.

4. కవియగ్రహానికి తపస్సు చేయును.

అప్పుడు రాజ్యమును గలిగియును.

5. శ్రీకృష్ణదేవ రాయలు అల్లసాని పద్మనాభుని పత్నిగిరించెను.

అప్పుడు అయినట్లు హనుచరిత్ర కృతి పండితు.

6. కొయిల చిత్ర "గిరికి" స్మృతి కెక్కినది.

శియ్యమును పూయించునని.

7. తుమ్మద పుష్పముకిరందము పోగల ద్రాగినది.

అ ముఖ్యచేత నేమి మూలమును చున్నది.

8. నీకు తిచ్చి గుమరదు. పెండ్లి యెట్లుగును?

20 వ పాఠము

కర్త-క్రియల సామరస్యము

నీకవచనము.

అహువచనము.

రాజు శేఖరుడు మూలము.

రాజు శేఖరులు మాటాడిరి.

వాడు వ్రాసెను.

వారు వ్రాసిరి.

బాలుడు చదివెను.

బాలురు చదివిరి.

పై వాక్యములలోని క్రియలను బరిశీలింపుము. రాజు శేఖరుడు, వాడు, బాలుడు కర్తలుగాఁగల క్రియలు ఏ వచనములో నున్నవి?

ఏక వచనముగో నున్నది ?

కర్తలు బహువచనముగో నున్నప్పుడు క్రియలు ఏవచనములో నున్నవి ?

అవికూడ బహువచనముగో నున్నవి.

ఇందువలనఁ గ్రియలను గురించి మనము తెలియుచున్నది ?

కర్త యేక వచనముగో నున్నచో క్రియకూడ నేక వచనముగో నుండునని యును, కర్త బహువచనముగో నుండిన యెడలఁ గ్రియకూడ బహువచనముగో నుండుననియును తెలియుచున్నది.

క్రియ యెప్పుడును కర్త గ్రహణక్రమమున ననుసరించి యుండును.

కృష్ణుడు వ్రాసుచున్నాడు.

సీత వచ్చుచున్నది.

ఆవులు మేయుచున్నవి.

పై వాక్యములందలి కర్తలూ నీ వాచకములో నున్నవా ?

తేవు. 'కృష్ణుడు' అనునది మహాద్వాచకము, సీత మహాతీ వాచకము, ఆవులు అమహాద్వాచకము క్రియలు నీని ననుసరించియే యున్నవిగదా ! అది యున్న 'కృష్ణుడువ్రాసు

చూడు! అతడుగారు క్రియ నాడే మహాద్వైతాచకమైనది. తక్కిన పండితాచార్యులందరినీ ప్రయాస ప్రమమముగో, మహాప్రవాచక అనుభవాద్వైతాచకములతో నున్నది.

కర్త నీ పాదాంశాతో నున్నది క్రియనాడే సదేవాచకముతో నుండును.

ఇందువలన క్రియ కర్త యుక్త వాచక, వచనముల ననుసరించి గుర్తించుట తేలియవగును.

ఈ క్రింది వాక్యములు గూడుము

1. నేను వ్రాసినది.
2. అతడు వ్రాసినాడు.
3. నీవు వ్రాసుచున్నావు.

ఇందలి కర్తలన్నియు నే భిన్న భాగములు!

సర్వనామములు

ఇవి యన్నియు నొక్క పురుషమున నున్నవా?

తీర్పు 'నేను' అనునది ఉత్తమ పురుషము. 'అతడు,' ప్రథమ పురుషము. 'నీవు' మధ్యమ పురుషము.

ఉత్తమ పురుష సర్వనామమున 'నేను' కర్తయై నప్పుడు 'వ్రాసినది' అను క్రియనాడే నా పురుషముననే యున్నది. ఇట్లే మిగిలిన గొండు వాక్యములలోగూడ బాదుము

అపియును కర్తృలున్న పురుషములం దే యున్నవి.

నీవు వ్రాయుచున్నావు.

“నీవు” మధ్యమపురుషముగనునీ వ్రాయుచున్నావు అను క్రియకూడ మధ్యమ పురుషమున నున్నది.

అతడు ప్రథమపురుషము. వ్రాసినాడు అనుక్రియయు ప్రథమ పురుషము. ఇందువలన తేలిసికొనవలసిన దేము?

కర్త యొక్క పురుషము ననుసరించునీ క్రియ యుండును.

క్రియ యెప్పుడును కర్త యొక్క వచన, వాచక, పురుష, ముల ననుసరించియుండును అనగా నేమి?

కర్త యే వచన, వాచక, పురుషములలోనుండునో క్రియకూడ నా వచన, వాచక, పురుషములలోనే యుండును.

ఈ దిగువనీయబడిన యుదాహరణములు పరిశీలింపుము.

1. రణదుందుభులు మోగినవి.
2. సైనికులు యుద్ధోన్ముఖులైరి.
3. రాజు పట్టపుటేనుగ నెక్కి ముందు నడచెను.
4. నీ వానాఁడు రాకపోయితివి.
5. నేను గ్రామమునలేను.

అ భ్యో స ము

ఈ క్రింది వాక్యములలో గర్తలు క్రియలు సనుసరించు చున్నావా? లేదా? క్రియలను సవరింపుము.

1. కరవ పాండ్పులను యుద్ధము జరిగినవి.
2. భీష్ముడు కరవులను సేనాధిపతిగా నున్నారు.
3. కరవులలో నొక్కఁడుగూడ భయపడలేదు.
4. ధర్మరాజు కృష్ణుని పద్మం పోవును.
5. కృష్ణుడు అతనితో నట్లు పలికినావు.
6. నీవు భయపడుచున్నాడు.
7. నేను వ్రాసినాను.
8. మీరు వచ్చుచుంటివి.
9. కమల వచ్చినాడు.
10. నుగ్గుడుదముంచుచున్నది.
11. మేముడు గర్జించుచున్నది.
12. మేముడు గర్జించినాడు.
13. సైన్యము లాచోట విడిసెను.
14. మాడు మాటాడుదును.
15. భూమిహమ్మడు పృథ్వీరాజుపై దండెత్తుదురు.

21 వ, పాత నమ

క్రియావిశేషణము చాచి క్రియాజనము

క్రియాజనము విశేషణము అనునట్లేము.

క్రియాజనము విశేషణము అనునట్లేము.

క్రియాజనము విశేషణము అనునట్లేము.

క్రియాజనము విశేషణము అనునట్లేము.

క్రియాజనము విశేషణము అనునట్లేము.

క్రియాజనము విశేషణము అనునట్లేము.

క్రియాజనము విశేషణము అనునట్లేము.

క్రియాజనము విశేషణము అనునట్లేము.

క్రియాజనము విశేషణము అనునట్లేము.

క్రియూవి శీషణము, “క్రియూవిగోత మంతోత క్రియూ
విశీషణముగాని విచారదానము” అని తల్లియనుచున్నది. ఏమోతదన
వాక్యములోనున్న క్రియూవి శీషణ మేటి?

అని అని అనుచున్నది.

ఇదియేమి క్రియూచున్నది ?

అనుచుచున్నాము అనుచు శీషణము, “నది రచుచున్నది.
దీనివలన నానాము క్రియూవి శీషణమును గురించి తల్లినికోస
వలసిన చేయు ?

క్రియూవి శీషణము క్రియూనుగాని విశీషణమును గాని
యింకోత క్రియూవి శీషణమును గాని వర్ణించును లేక వాని
యర్థమును వివరించును అని. ఇప్పుడు క్రియూవి శీషణమునగా
నేమని చెప్పుచున్నాము ?

క్రియూవి శీషణ మనగా నొకక్రియూయొక్కయును
లేక క్రియూవి శీషణము యొక్కయును లేక యితర క్రియూ
విశీషణము యొక్కయును వర్ణమును విశీషణముగాఁ జెలుపు
నట్టి పదము.

అ భ్యసము

ఈ క్రింద వాక్యములలోని క్రియూవి శీషణములు గుఱు
తిగది చూచి యాయావాక్యములను గురించి విశేషార్థము
తెలియజేయుచున్నాము.

1. వాడు క్రిందగాఁ జూపుచున్నాడు.

22 వ, పాఠము

విరామ చిహ్నములు

చిండువు

కృష్ణుడు ముడుగులోఁ జొరబడెను అందులోఁ బెద్ద
సర్పముండెను అది వెంటనే బుసలుకొట్టి పడగవిప్పెను కృష్ణుని
కడకుఁ బోయి బియ్యమును అందినచోటనెల్లఁ గఱచెను చిలు
నప్పుడో గోపాలుడు నిరుదండను ఉన్నట్లుండి దాని బంధము
నడలించుకొనెను పడగను విడుగునట్లు పాముతల్లపై నెక్కి
నాట్యము చేసెను.

ఇది యెన్ని వాక్యములో వెంటనే చెప్పగలవా ?

చిలు లేదు.

కారణమేమి ?

అది యన్నియును దేనికది విభజింపఁబడలేదు. విభ
జింపఁ జననన్న నీమి చేయవలెను ?

ప్రతివాక్యమునకు నంత మందొక గుఱుతు పెట్టుకొన
వలెను.

ఈ గుఱుతునకీ వాక్యంత బిందువని పేరు.

వాక్యంత బిందువువలనఁ ప్రయోజనమేమి ?

వాక్యము పూర్తియైనందుననే ముప్పాది వాక్యంత
లిందువు లేకపోయినందున" గా వాక్యమునందును భావము పూర్తి
యగుటచేత ముప్పాదినున్నచో, లేదును. ఇట్టి తరువాత
సచ్చు వాక్యమునందును ఇట్లుగా, గుర్తింపబడునట్టి సగము గోప
లింపదు. ఇట్లుగా ప్రతివాక్యము చివరినను వాక్యంత లిందువు
లేయినందున గుర్తింపదు.

వాక్యంత లిందువు కల్పించుట.

వాక్యంత లిందువు వాక్యవిభజన చేసి భావవరిపూర్తిని
నుండించును.

వాక్యంత లిందువు

1. మా తండ్రి కలకత్తానుండి ఎన్నో గొప్పము, పుస్త
కములు తెచ్చెను.
2. నేను పాసిని చూచి, పెట్టివి, అనందించితిని.
3. గొప్పము ముక్తి-లి చూచినముగను, సంతోషముగను
నున్నవి.

మీరకు వాక్యములు వాక్యంత లిందువులచే విభజింపఁ
బడినవి కదా ! వాక్యమధ్యమున గుడ్డ గొన్న చిహ్నము
లున్నవి.

ఇవి యెందులకు ? వరుసగా సచ్చు నొకేరకపు భాష
భాగములను వివరముగా చిత్రియింపక పాసిని వేరుచేయు

చున్నవి. బొమ్మలు, పుస్తకములు నని వరుసగా నామ
వాచకములు వచ్చినచోటను, చూచి, చదివెయను నసమాపక
క్రియలు కలసివచ్చినచోటను, అందముగను, సంగోషము
గను, నను గ్రహించి శేషణములు వరుసగా వచ్చుచోటను
వానిని విభజించి యర్జునమునకుఁ దోడ్పడుచున్నవి.

విశేషమున భాషాభాగములు వరుసగా వచ్చుచోట
వాక్యంతరించిండువు వానిని విభజించి యర్జునమునకుఁ దోడ్ప
డును.

ఈ క్రింది వాక్యముఁ జదివెను.

శ్రద్ధతోఁ బాఠములను జదివి యర్థము గ్రహింపుము.
ఇచ్చటనున్న 'చదివి' యను నసమాపక క్రియ యేమిచేయు
చున్నది? అది 'గొండు పాఠ్యముల నొకటిగాఁ జేయుచున్నది.
ఇట్లు 'గొండు పాఠ్యములు గలసి యేకవాక్యముగా నైన స్థలము
లందుఁగూడ వాక్యంతరించిండువు నుపయోగింపవలెను.

అనుభవచంద్రబోను మహాధీరుఁడు; దేశస్వాతంత్ర్యము
కొరకు రక్తము ధారపోసెను." ఇచ్చట నన్ని వాక్యము
లున్నవి? 'గొండు పాఠ్యములున్నవి. మొదటి వాక్యంతమున
వాక్యంతరించి యుపయోగింపబడెనా? లేదు.

'గొండు పాఠ్యములకు గర్త యుక్తతే కొందఱు
'గొండవ పాఠ్యము మొదటిపాఠ్యమున నాధారపడి యున్నందు
నను మొదటి పాఠ్యమునకుఁ జివర వాక్యార్థబిందువు (:) ఉంచఁ

బడినది. చిన్నచిన్ని సాక్ష్యములు నొసరును మహాసాక్ష్యములొని
 సతి చిన్నసాక్ష్యము తుదిని గట్టి యర్థబలమును నొనరునెను.
 మనము చదువుటలో వాక్యార్థబలమును గొంట నధిక
 కాలము వాక్యార్థబలమును పడదు. వాక్యార్థబలముగోరకు నధిక
 కాలము వాక్యార్థబలమును పడదు.

అ భక్తి సము

ఈక్రింది వాక్యములను విభజించి యవసరమును చోటుల
 వాక్యార్థబలము వాక్యార్థ వాక్యార్థబలమును నుపయో
 గింపుము.

వేసరినా కడు దుర్మార్గుడు సాక్ష్యములను మునులను
 భక్తులను బాధించును దేవతములు పడక క్రింద సాక్ష్యములను
 పొందించునన్న చేసెను పుడెను పాపభరితము సహింపలేక
 పోయెను విష్ణుపుత్రో ముల పడెను భగవంతుడు సృష్టి
 సనునయిం చేను. తను పృథువును సాక్ష్యమును నుద్భవించునని
 యును దుర్మార్గుడు వేనుడు సజ్జించునని మహాసాక్ష్యముయ్య
 సనియును నుడవను.

23 వ, పాఠము

నిరంజన చిహ్నములు

నీ వప్పుడు చచ్చిపోతి ?

అవును చచ్చిపోతా వత్తేను ?

నాతో నీ కీ వాడే చచ్చిపోతి ?

ఐదు వాక్యములు నీవు నేర్చుకొన్న నాల్గవధములు
వాక్యములలో నీ వాక్యములకునో బోవుము.

అన్నియును ప్రశ్నార్థక వాక్యములే. వాక్యంతము
లందు వాక్యంతలందు ఎన్నదా ? లేదు. ఇది ప్రశ్నార్థక
వాక్యములు గనుక ప్రశ్నార్థకములు ? ఉపయోగింపబడవు.

ప్రశ్నార్థకములగు వాక్యములు చివర ప్రశ్నార్థక
నందును చివరకును.

ఈ వాక్యములు చిహ్నములు.

అహా ! నీవే నాంతే దయచూపును.

కాతీ ! నీవు బడికి పలువట్లు !

కామలా ! నీవు గడిదొంగనలే యున్నావే !

ఈ వాక్యముల విషయమును గూడ వాక్యములలో వివరించలేదు.
ఎందువలన ?

ఇది యాశ్చర్యకారక వాక్యములు గనుక వాశ్చర్యక
సంజ్ఞతో వాడబడినవి.

కృష్ణా! ఈ రాత్రి నిద్రపోయి పోయినదాని ?

ప్రభూ! నేనడుచుకొని యున్నాను గాని నిద్రపోయి.

అక్కరీ! నీ వక్క- విషయములను వివరించు.

చంద్రుడు చల్లనివాడు గదా !

కృష్ణా! ప్రభూ! అక్కరీ! ఇది యీ విభిన్నముల సంజ్ఞ
ధన ప్రభూ విభిన్నములు. ఏది వివరించువలెను గాని వివరించిన
సంజ్ఞ యేమి ? ఇది యాశ్చర్యకారకము వలననే యున్నది.
చంద్రుడు చల్లనివాడు గదా! యిది వాక్యము వివరించు
సంజ్ఞ గనుపించినవాని ఇట్లుండ వాశ్చర్యకారకము. ఈ వాక్య
ములలో నున్న భిన్నములను వివరించు. కాగచిన్నములను
గూడ వాశ్చర్యకారకము యుండును.

వాశ్చర్యకారక వాక్యములును, సంజ్ఞానా విభిన్నములు
యందును, కాగచిన్నములు వివరించు వాశ్చర్యకారక సంజ్ఞయే
యుపయోగింపబడినవి దీనినే కాగచిన్నములు వివరించు.

1

[illegible]

21

మ. గా. శ్రీ. వేంకట్రామా కంపనీవారికి అనియున్న
పదసమూహమున మ. గా. శ్రీ. యనగా నర్థమేమో తెలి
యునా ?

మహా ద్వాజ్ఞశ్రీ. ఈ పోడియత్తరమువలన ననలు
పదము గుర్తించుటకు సంకేతాత్తరముల యంత్యమునఁ గూడ
చిహ్నము ప్రయోగింతురు.

నీ. నీనవద్యము. — సం. సంవత్సరము. — చొన. —
 చొప్పున ... గుం. రూప్యములు మొ. మొదలగు — ఉదా —
 ఉదాహరణము ౧. ప. ౪౮వేలది — తే.గీ. తేటగీతి; ఈ సంజ్ఞల
 గమనింపుము.

24వ పాఠము

శబ్దలక్షణము - నామవాచకము

1. శ్రీకృష్ణరాయలు శత్రుస్వరములను దహించెను.
2. గౌన్డిరాయలు అంగ్లేయులను వేరిపించెను.
3. స్వర్ణమునందు ఐరావతమును గజమున్నది.

ఇందు గుఱుతింపబడిన పదము లేభాషాభాగములు?
నామవాచకములు. ఇవి యన్నియును నొకటిగా నున్నవా?

లేవు. కొన్ని మనుష్యులయు, కొన్ని జంతువులయు
కొన్ని స్థలములయు, వస్తువులయు, నామములు. కొన్ని యేక
వచనములు, కొన్ని బహువచనములు, కొన్ని సుహృద్వాచ
కములు, కొన్ని సుహృదీనాచకములు, కొన్ని అసుహృద్వాచ
కములు. కొన్ని ప్రథమావిభక్తిలో నున్నవి. కొన్ని ద్వితీయా
విభక్తిలో నున్నవి. ఇట్లు వాచక, వచన, విభక్తులలో భేదము
లున్నవి.

నామవాచకమునకు శబ్దలక్షణము చెప్పవలెనన్నచో
వాని వాచక, వచన, విభక్తులెట్టివో వివరింపవలెను. అది
వాక్యములో కర్తగానున్నది. కర్మగానున్నదియును వివరింప
వలెను.

శ్రీకృష్ణరాయలు:—

నామవాచకము
ఏకనచనము
మహాద్వాచకము
ప్రథమపురుష
ప్రథమావిభక్తి

దహించెను అను క్రియకుఁ గర్మ.

శత్రుపురచుఁలను:—

నామవాచకము
మహాద్వాచకము
అమహాద్వాచకము
ప్రథమపురుష
ద్వితీయావిభక్తి

దహించెను అను క్రియకుఁ గర్మ.

యూన్సిరాణి:—

నామవాచకము
ఏకనచనము
మహాద్వాచకము
ప్రథమపురుష
ప్రథమావిభక్తి

దహించెను అను క్రియకుఁ గర్మ.

25 ప, పాతము

సర్వనామములు శబ్దలక్షణము

నేను పద్యమును వ్రాసితిని.

దానిని వినుము.

ఈ గీతచే గుర్తింపబడిన నే భాషాభాగములు ?

సర్వనామములు.

నేను అను పదము నేమందుము ?

కర్త. ఆ పదము వ్రాయుట అనువనిని చేసిన జెరరో
అల్లుచున్నది.

అట్లే రెండవ వాక్యములోని కర్తృపద మేది?

ఆ పదము లోపించినది. వినుము అను క్రియకు కర్త
'నేను' అని ప్రసిద్ధము.

దానిని అనునదే భాషాభాగము ?

అదియును సర్వనామమే.

అది ఏ వచనము ? ఏ విభక్తి ?

'అది' అను పదమునుక్క ద్వితీయా విభక్తి రూపమే
'దానిని' అగును.

అది — అను సర్వనామము ప్రథమ పురుష ఏక వచనము.

నేను :— సర్వనామము	దానిని :— సర్వనామము
ఏకవచనము	ఏకవచనము
ఉభయవాచకము	అమహద్వాచకము
ఉత్తమపురుషము	ప్రథమపురుషము
ప్రథమావిభక్తి	ద్వితీయావిభక్తి

వ్రాసితిని అను క్రియకు కర్త. వినుము అను క్రియకుఁ గర్మ.

ఇట్లే సర్వనామము శబ్దలక్షణము తెలుపవలెనన్న;

సర్వనామపురుష, వాచక, వచన విభక్తులఁబట్టి వాక్యములో నది కర్తగా నుండెనో, కర్మగా నుండెనో, వివరింపవలెను.

ఈ క్రింది వాక్యములలోని సర్వనామముల శబ్దలక్షణములఁ దెల్పుము.

1. నేను నేడే హిందీభాష నేర్చుకొందును.
2. అది రాజభాష యగునుగదా !
3. నీతో నన్నుఁగూడ రమ్మందువా ?

4. నీ నాయన నిన్ను కానిచ్చునా?
5. ఆయన యాడుపెంటివాడు కాదు.
6. ఇండు భావకవి.
7. భావకవి కానివాడెవడు?
8. అంపలును భావములు నెల్లడింపలేరు.
9. ఆయన కోయిలవలె బాడగలడు.
10. మనము నెమిళ్లవలె గూయలేమా?
11. అవి యాడునుగాని యింపుగాబలుకునా?
12. వాని కుంతలకుద్రాచులు పుట్టలలోదూరును.

21506
21506

2

దంగుప పేరేచి ప్రెస్ థం

ఏక వచనముతో నున్నది ?

కర్తలు బహువచనముతో నున్నప్పుడు క్రియలు ఏవచనముతో నున్నవి ?

అవికూడ బహువచనముతోనే ముగిసినవి.

ఇందువలనఁ గ్రియలును నుండినవి ననుగోలు జేలియుచున్నది ?

కర్త యేక వచనముతో నున్నచో క్రియకూడ నేక వచనముతో నుండునని యును. కర్త బహువచనముతో నుండిన యెడలఁ గ్రియకూడ బహువచనముతో నుండునని యును జేలియుచున్నది.

క్రియ యెప్పుడును కర్త గొరుక్క నచనము ననుసరించి యుండును.

కృష్ణుడు వ్రాయుచున్నాడు.

సీత నచ్చుచున్నది.

ఆవులు మేయుచున్నవి.

పై వాక్యములందలి కర్త లొకటి వాచకముతో నున్నవా ?

లేవు. 'కృష్ణుడు' అనునది మహద్వాచకము, సీత మహతీ వాచకము, ఆవులు అమహద్వాచకము క్రియలు నీని ననుసరించియే యున్నవిగదా ! అది యెట్లు— 'కృష్ణుడు వ్రాయు

‘నీను’ అనునది ప్రాచీనముగా నున్నది. నీవు అనునది ప్రాచీనముగా నున్నది. వక అనునది ప్రాచీనముగా నున్నది.

కనుక నీవు అనునది ప్రాచీనముగా నున్నది. వకముగా నున్నది.

ఇందులో ప్రాచీనముగా నున్నది. వకముగా నున్నది.

ఈ ప్రాచీనముగా నున్నది.

1. నీను ప్రాచీనముగా నున్నది.
2. అనునది ప్రాచీనముగా నున్నది.
3. నీను ప్రాచీనముగా నున్నది.

ఇందులో నీవు అనునది ప్రాచీనముగా నున్నది.

వకముగా నున్నది.

ఇది యున్నది. వకముగా నున్నది.

తీర్థ ‘నీను’ అనునది ప్రాచీనముగా నున్నది. ‘అతడు,’ ప్రాచీనముగా నున్నది. ‘నీను’ అనునది ప్రాచీనముగా నున్నది.

ఇందులో ప్రాచీనముగా నున్నది. ‘నీను’ కరయై నీవు ‘ప్రాచీనముగా నున్నది’ అను ప్రాచీనముగా నున్నది. యున్నది. ఇది మిగిలిన వాక్యములలోనుండ జూడుము.